

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a patra)

12 octombrie 2011 *

În cauza T-41/05,

Alliance One International, Inc., fostă Dimon Inc., cu sediul în Danville, Virginia (Statele Unite), reprezentată inițial de L. Bergkamp, de H. Cogels, de J. Dhont, de M. Marañon Hermoso și de A. Emch, ulterior de M. Odriozola Alén, de J. Folguera Crespo, de P. Vidal Martínez, de M. Barrantes Diaz și de A. João Vide, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată inițial de domnii É. Gippini Fournier și F. Amato, ulterior de domnii Gippini Fournier, N. Khan și J. Bourke, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare în parte a Deciziei C(2004) 4030 final a Comisiei din 20 octombrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 alineatul (1) [CE] (cazul COMP/C.38.238/B.2 – Tutun brut – Spania) și, în subsidiar, o cerere de reducere a cuantumului amenzii aplicate reclamantei prin această decizie,

* Limba de procedură: engleza.

TRIBUNALUL (Camera a patra),

compus din domnul O. Czúcz, președinte, doamna I. Labucka și domnul K. O'Higgins (raportor), judecători,

grefier: doamna C. Kantza, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 17 iunie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

Istoricul cauzei

1. Reclamanta și procedura administrativă

- 1 Reclamanta, Dimon Inc., devenită Alliance One International, Inc., este o societate americană stabilită în Virginia (Statele Unite). Aceasta este societatea-mamă a unui grup format din aproximativ o sută de societăți care își desfășurau activitatea în sectorul tutunului (denumit în continuare „grupul Dimon”) și are ca activitate principală furnizarea de tutun procesat unor fabricanți de țigarete. În acest scop, societatea menționată se aprovizionează cu tutun procesat, printre altele, de la Agroexpansión, SA.

- 2 Agroexpansión este una dintre cele patru întreprinderi din domeniul primei procesări a tutunului brut din Spania (denumite în continuare „procesatorii”).
- 3 Ceilalți trei procesatori spanioli sunt: Compañía española de tabaco en rama, SA (denumită în continuare „Cetarsa”), Tabacos Españoles, SL (denumită în continuare „Taes”) și World Wide Tobacco España, SA (denumită în continuare „WWTE”).
- 4 Inițial, Agroexpansión era o întreprindere familială. Ea a fost creată în 1988 de domnul B., care a fost directorul general al acesteia până la sfârșitul anului 2004. Din 1994 până în 1997, capitalul său a fost deținut în părți egale de soția domnului B. și de o societate spaniolă, WW Marpetrol, SA.
- 5 La 18 noiembrie 1997, Intabex Netherlands BV (denumită în continuare „Intabex”) a achiziționat totalitatea acțiunilor deținute de Agroexpansión. Intabex făcea, așadar, parte din grupul de societăți Intabex, care fusese achiziționat de reclamantă în aprilie 1997.
- 6 Întrucât dispunea de informații potrivit cărora procesatorii și producătorii spanioli de tutun brut ar fi săvârșit încălcări ale articolului 81 CE, la 3 și la 4 octombrie 2001, Comisia Comunităților Europene a efectuat verificări, în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), în localurile a trei dintre procesatori, respectiv Agroexpansión, Cetarsa și WWTE, precum și la Asociación Nacional de Empresas Transformadoras de Tabaco (denumită în continuare „Anetab”).
- 7 La 3 octombrie 2001, Comisia a efectuat de asemenea verificări în localurile Maison des métiers du tabac și în cele ale Fédération européenne des transformateurs de tabac, iar la 5 octombrie 2001, în localurile Federación nacional de cultivadores de tabaco (denumită în continuare „FNCT”).

- 8 Prin scrisoarea din 16 ianuarie 2002, procesatorii și Anetab, invocând Comunicarea Comisiei privind neaplicarea unor amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea”), și-au manifestat față de aceasta din urmă intenția de a coopera.
- 9 Prin scrisoarea din 21 ianuarie 2002, acestea au furnizat Comisiei anumite informații.
- 10 Agroexpansión, Cetarsa și WWTE, prin scrisorile din 15 februarie 2002, și Taes, prin scrisoarea din 18 februarie 2002, au furnizat Comisiei anumite informații suplimentare.
- 11 În continuare, Comisia a trimis mai multe cereri de informații procesatorilor, Anetab și FNCT, în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17. Comisia a solicitat de asemenea informații la Ministerul Agriculturii, Pescuitului și Alimentației spaniol cu privire la reglementarea spaniolă în materie de produse agricole.
- 12 La 11 decembrie 2003, Comisia a inițiat procedura care se află la originea prezentei cauze și a adoptat o comunicare privind obiecțiunile pe care a adresat-o unui număr de 20 de întreprinderi sau asociații, printre care procesatorii, reclamanta, Intabex, Anetab, FNCT și Deltafina SpA. Deltafina este o societate italiană care are drept activități principale prima procesare a tutunului brut în Italia și comercializarea de tutun procesat. Aceasta face parte din același grup de societăți precum Taes, respectiv cel condus de o societate americană, Universal Corp.
- 13 Întreprinderile și asociațiile în cauză au avut acces la dosarul de investigare al Comisiei sub forma unei copii pe CD-ROM, care le-a fost expediată, și au transmis observații scrise ca răspuns la obiecțiunile formulate de Comisie.

- 14 La 29 martie 2004 a avut loc o audiere.
- 15 După consultarea comitetului consultativ privind înțelegerea și pozițiile dominante și având în vedere raportul final al consilierului-auditor, la 20 octombrie 2004, Comisia a adoptat Decizia C(2004) 4030 final privind o procedură de aplicare a articolului 81 alineatul (1) [CE] (cazul COMP/C.38.238/B.2 – Tutun brut – Spania) (denumită în continuare „decizia atacată”), al cărei rezumat este publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 19 aprilie 2007 (JO L 102, p. 14).

2. Decizia atacată

- 16 Decizia atacată privește două înțelegeri orizontale încheiate și puse în aplicare pe piața spaniolă a tutunului brut.
- 17 Prima înțelegere, în care erau implicați procesatorii și Deltafina, avea ca obiect să stabilească în fiecare an, pentru perioada 1996-2001, prețul mediu de livrare (maxim) al fiecărui soi de tutun brut, indiferent de calitate, și să împartă cantitățile din fiecare soi de tutun brut care puteau fi achiziționate de fiecare procesator de la producători [a se vedea în special considerentele (74)-(76) și (276) ale deciziei atacate]. Între 1999 și 2001, procesatorii și Deltafina stabiliseră de asemenea game de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut care figurează în tabelele anexate la „contractele de cultură”, precum și „condiții suplimentare”, și anume prețul minim mediu pentru fiecare producător și prețul minim mediu pentru fiecare grup de producători [a se vedea în special considerentele (77)-(83) și (276) ale deciziei atacate].
- 18 În continuare, se va face trimitere la înțelegerea descrisă la punctul 17 de mai sus prin expresia „înțelegerea procesatorilor”.

- 19 În cea de a doua înțelegere identificată în decizia atacată erau implicate cele trei sindicate agricole spaniole, mai precis Asociación agraria de jóvenes agricultores (denumită în continuare „ASAJA”), Unión de pequeños agricultores (denumită în continuare „UPA”) și Coordinadora de organizaciones de agricultores y ganaderos (denumită în continuare „COAG”), precum și Confederación de cooperativas agrarias de España (denumită în continuare „CCAE”). Această înțelegere avea drept obiect să stabilească în fiecare an, pentru perioada 1996-2001, gamele de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut care figurează în tabelele anexate la „contractele de cultură”, precum și „condițiile suplimentare” [a se vedea în special considerentele (77)-(83) și (277) ale deciziei atacate].
- 20 În continuare, se va face trimitere la înțelegerea descrisă la punctul 19 de mai sus prin expresia „înțelegerea reprezentanților producătorilor”.
- 21 În decizia atacată, Comisia consideră că fiecare dintre aceste înțelegeri constituie o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE [a se vedea în special considerentele (275)-(277) ale deciziei atacate].
- 22 La articolul 1 din decizia atacată, Comisia a stabilit răspunderea pentru înțelegerea procesatorilor în sarcina acestora din urmă, Deltafina, reclamantei și societăților-mamă ale WWTE, și anume Standard Commercial Corp. (denumită în continuare „SCC”), Standard Commercial Tobacco Co., Inc. (denumită în continuare „SNTC”) și Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd (denumită în continuare „TCLT”), iar cea pentru înțelegerea reprezentanților producătorilor a fost atribuită ASAJA, UPA, COAG și CCAE (denumite în continuare, împreună, „reprezentanții producătorilor”).
- 23 La articolul 2 din decizia atacată, Comisia a obligat aceste întreprinderi și reprezentanții producătorilor să înceteze imediat, dacă nu au făcut deja acest lucru, încălcările menționate la articolul 1, iar pe viitor să se abțină de la orice practică restrictivă având un obiect sau un efect identic sau echivalent.

- 24 La articolul 3 din decizia atacată, Comisia a aplicat amenzi întreprinderilor menționate, precum și reprezentanților producătorilor, considerând-o pe reclamantă răspunzătoare în solidar pentru plata amenzii aplicate Agroexpansión, iar SCC, SCTC și TCLT, pentru plata amenzii aplicate WWTE (a se vedea punctele 61 și 62 de mai jos).

3. Destinatarii deciziei atacate

- 25 Punctul 2.4 din decizia atacată tratează problema destinatarilor acesteia [considerentele (357)-(400) ale deciziei atacate].
- 26 Mai întâi, Comisia a precizat la acest punct că era dovedit că procesatorii și Deltafina participaseră în mod direct la înțelegerea procesatorilor, iar reprezentanții producătorilor participaseră în mod direct la înțelegerea procesatorilor, astfel încât fiecare dintre aceste întreprinderi și asociații „[trebuia] să își asume răspunderea pentru încălcare și [era], în consecință, destinatară a [deciziei atacate]” [considerentele (357) și (358) ale deciziei atacate]. În considerentele (359)-(369) ale acestei decizii, Comisia a apreciat în special rolul Deltafina în cadrul înțelegerii procesatorilor.
- 27 În continuare, Comisia a examinat dacă este posibilă imputarea în sarcina societății-mamă a comportamentului ilicit al unei filiale, arătând că, în speță, această problemă s-a pus în trei cazuri, respectiv cele ale Agroexpansión, WWTE și Taes [considerentele (370)-(400) ale deciziei atacate].
- 28 În această privință, în primul rând, Comisia a amintit principiile aplicabile în materie, în opinia sa [considerentele (371)-(374) ale deciziei atacate].

29 În special, Comisia a precizat următoarele:

- pentru a determina dacă o societate-mamă trebuie considerată răspunzătoare pentru comportamentul ilicit al filialei sale, este necesar să se dovedească faptul că aceasta din urmă „nu își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică, în esență, instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă” (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, Imperial Chemical Industries/Comisia, 48/69, Rec., p. 619, punctele 132 și 133);
- potrivit unei jurisprudențe constante, în cazul deținerii de către societatea-mamă a întregului capital al filialei sale, se poate presupune în mod justificat că societatea-mamă exercită efectiv o influență decisivă asupra comportamentului filialei (Hotărârea Curții din 25 octombrie 1983, AEG-Telefunken/Comisia, 107/82, Rec., p. 3151, punctul 50, Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, C-286/98 P, Rec., p. I-9925, punctul 29, și Hotărârea Tribunalului din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, cunoscută sub numele „PVC II”, T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, Rec., p. II-931, punctele 961 și 984);
- această presupunere poate fi confirmată prin „elemente speciale proprii anumitor cauze”;
- potrivit Curții, în cazul filialelor care nu sunt controlate în proporție de 100 %, o societate-mamă poate să influențeze politica filialei sale în cazul în care deține, la momentul săvârșirii încălcării, majoritatea capitalului filialei (Hotărârea Imperial Chemical Industries/Comisia, citată anterior, punctul 136) sau atunci când este informată „în mod constant” în legătură cu practicile filialei menționate și determină direct comportamentul acesteia (Hotărârea AEG-Telefunken/Comisia, citată anterior, punctul 52);

- potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de întreprindere, plasată în contextul dreptului concurenței, trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică din punctul de vedere al obiectului acordului în cauză, chiar dacă, din punct de vedere juridic, această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice (Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, HFB și alții/Comisia, T-9/99, Rec., p. II-1487, punctul 66, care face trimitere la Hotărârea Curții din 12 iulie 1984, Hydrotherm Gerätebau, 170/83, Rec., p. 2999, punctul 11).

30 În al doilea rând, înainte de a examina mai în detaliu cazul Agroexpansión, precum și pe cel al WWTE, Comisia a precizat următoarele, în considerentul (375) al deciziei atacate:

„În speță, trei dintre cei patru procesatori spanioli de tutun brut sunt controlați (în proporție de 100 % sau de 90 %) de multinaționale americane. Pe de altă parte, există numeroase elemente de fapt care confirmă prezumția potrivit căreia comportamentul Agroexpansión și al WWTE trebuie imputat societății[lor]-mamă respectiv[e] ale acestora. În acest caz, ambele societăți – societatea-mamă și filiala sa – trebuie considerate răspunzătoare în solidar pentru încălcările constatate în [...] decizia [atacată].”

31 În considerentul (376) al deciziei atacate, Comisia a adăugat următoarele:

„[În schimb], după trimiterea comunicării privind obiecțiunile și ascultarea părților, a reieșit că probele din dosar nu puteau justifica o concluzie similară cu privire la participațiile Universal [...] și la cele ale Universal Leaf [Tobacco Co. Inc.] la Taes și Deltafina. Astfel, [în afară] de legătura socia[lă] dintre societățile-mamă și filialele acestora, dosarul nu cuprinde nicio indicație a participării materiale a Universal [...] și a Universal Leaf la faptele examinate în [decizia atacată]. În consecință, nu s-ar impune ca Universal și Universal Leaf să devină destinatari ale unei decizii adoptate în

această cauză. Aceeași concluzie ar fi aplicabilă *a fortiori* în ceea ce privește Intabex, întrucât participația sa de 100 % la Agroexpansión era pur financiară.”

32 În considerentele (377)-(386) ale deciziei atacate, Comisia a examinat cazul Agroexpansión și al grupului Dimon.

33 Comisia a arătat în special că, începând cu al doilea semestru al anului 1997, Agroexpansión era controlată în integralitate de reclamantă prin intermediul filialei Intabex deținute în proporție de 100 % de aceasta din urmă [considerentul (377) al deciziei atacate]. Comisia a dedus de aici că se putea prezuma în mod legitim că, cel puțin de la acel moment, reclamanta exercita o influență decisivă asupra comportamentului Agroexpansión [prima teză a considerentului (378) al deciziei atacate]. Comisia a adăugat că alte elemente din dosarul său – descrise în considerentul (379) al deciziei atacate – confirmau „prezumția [potrivit căreia reclamanta] era în măsură să exercite o influență decisivă” [a doua teză a considerentului (378) al deciziei atacate]. În considerentul (380) al deciziei atacate, aceasta a arătat că din cele expuse anterior rezulta că „[reclamanta] era informată cu privire la practicile filialei sale care fac obiectul prezentei decizii, precum și cu privire la contextul în care acestea se desfășurau și că în măsura în care, din 1997, [reclamanta deținea] totalitatea capitalului social al filialei sale, aceasta era în măsură să exercite în mod efectiv o influență asupra comportamentului filialei sale”. În considerentul (382) al acestei decizii, Comisia a precizat că „[e]lementele de fapt pe care Agroexpansión le-a adus în atenția [reclamantei] în corespondența sa ar fi trebuit să provoace o reacție imediată din partea sa, fie prin distanțarea corespunzătoare față de orice încălcare posibilă a normelor de concurență, fie prin impunerea în sarcina conducerii Agroexpansión a obligației de a înceta orice comportament potențial anticoncurențial”, înainte de a constata că „[reclamanta] nu [făcuse] în cele din urmă nimic de acest gen”.

- 34 Pe de altă parte, în considerentul (381) al deciziei atacate, Comisia a considerat nefondate argumentele pe care reclamanta le invocase în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile pentru a demonstra că Agroexpansión se comporta în mod autonom pe piață.
- 35 În sfârșit, Comisia a respins afirmația reclamantei potrivit căreia aceasta încălcase principiul nediscriminării considerând-o răspunzătoare pentru comportamentul ilicit al filialei sale, în condițiile în care nu ar fi procedat la fel în ceea ce privește societatea-mamă a Cetarsa, și anume Sociedad estatal de participaciones industriales (denumită în continuare „Sepi”). Comisia a justificat această diferență de tratament prin faptul că, în mod contrar celor afirmate de reclamantă, „dosarul [său] [...] nu [conținea] nicio comunicare directă între Cetarsa și Sepi cu privire la obiectul prezentei cauze”, că „participarea Sepi la Cetarsa [părea] esențialmente financiară, similară legăturii dintre Intabex și Agroexpansión”, că „Cetarsa (spre deosebire de Agroexpansión) [regrupa] întreaga activitate de procesare a tutunului a grupului Sepi și, din același motiv, [era] în mod evident administrată separat” și, în sfârșit, că „Cetarsa nu [era] [o] filială deținută integral de Sepi” [considerentul (384) al deciziei atacate].
- 36 Din aceste diferite elemente, Comisia a concluzionat că reclamanta „[trebuia] să fie considerată răspunzătoare în solidar cu Agroexpansión, ca urmare a comportamentului acesteia din urmă stabilit prin [decizia atacată], pentru perioada cuprinsă între al doilea semestru al anului 1997 și 10 august 2001” [considerentul (386) al deciziei atacate].
- 37 În considerentele (387)-(400) ale deciziei atacate, Comisia a examinat cazul WWTE. Aceasta a constatat că, în perioada cuprinsă între anul 1995 și mai 1998, aceasta din urmă era controlată în comun de SCC (prin SCTC și TCLT) și de președintele WWTE și familia acestuia și a enumerat o serie de elemente care ar dovedi că, în cursul aceleiași perioade, SCC „și/sau filialele sale” exercitaseră o influență efectivă asupra comportamentului WWTE în Spania [considerentul (391) al deciziei atacate]. În ceea ce privește perioada cuprinsă între mai 1998 și data la care a fost adoptată decizia atacată, Comisia a invocat o serie de elemente care ar demonstra că SCC,

fie în mod direct, fie prin SCTC și TCLT, avea controlul exclusiv asupra WWTE și exercita o influență decisivă asupra politicii comerciale a acesteia din urmă. Comisia a adăugat că „[a]rgumentele invocate de SCC în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile nu [justificau] o concluzie diferită cu privire la acest aspect” [considerentul (399) al deciziei atacate]. Având în vedere aceste diferite elemente, cel puțin din 1996, „SCC și/sau filialele sale SCTC și TCLT” exercitau o influență decisivă asupra politicii comerciale a WWTE și, prin urmare, trebuiau considerate răspunzătoare în solidar pentru practicile imputate acesteia din urmă și să figureze printre destinatarii deciziei atacate [considerentul (400) al deciziei atacate].

4. Stabilirea cuantumului amenzilor

³⁸ În considerentele (404)-(458) ale deciziei atacate, Comisia a examinat problema amenzilor care trebuiau aplicate destinatarilor acesteia.

³⁹ Cuanturnurile amenzilor au fost stabilite de Comisie în funcție de gravitatea și de durata încălcărilor în cauză, respectiv în funcție de cele două criterii menționate în mod expres la articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) și la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, care, potrivit deciziei atacate, era aplicabil la momentul la care au fost săvârșite aceste încălcări [considerentele (404) și (405) ale deciziei atacate].

⁴⁰ În vederea stabilirii cuantumului amenzii aplicate fiecăruia dintre destinatari, Comisia a aplicat metoda definită de Liniile directe privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și

al articolului 65 alineatul (5) [CO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „Liniile directoare”), chiar dacă nu s-a referit în mod explicit la acestea. În decizia atacată, Comisia a apreciat de asemenea dacă și în ce măsură destinatarii îndeplineau cerințele stabilite de Comunicarea privind cooperarea.

Cuantumul de plecare al amenzilor

- 41 Mai întâi, în considerentul (414) al deciziei atacate, Comisia a calificat încălcările drept „foarte grave”, după ce, în considerentele (408)-(413) ale acestei decizii, a examinat natura proprie a acestora, impactul lor concret asupra pieței, întinderea pieței geografice relevante și mărimea pieței produsului în cauză.
- 42 În continuare, Comisia a apreciat, în considerentul (415) al deciziei atacate, că trebuia „să țină seama de ponderea specifică a fiecărei întreprinderi și, prin urmare, de impactul real al comportamentului său ilicit asupra concurenței, astfel încât efectul descurajator al amenzii aplicate fiecărei întreprinderi să fie proporțional cu contribuția acesteia la comportamentul ilegal care trebuia sancționat”.
- 43 Comisia a diferențiat înțelegerea procesatorilor [considerentele (416)-(424) ale deciziei atacate] de cea a reprezentanților producătorilor [considerentele (425)-(431) ale deciziei atacate].
- 44 În primul rând, în ceea ce privește înțelegerea procesatorilor, Comisia a apreciat că „amenzile [trebuiau] gradate având în vedere contribuția la comportamentul ilegal și poziția pe piață ocupată de fiecare parte în cauză” [considerentul (416) al deciziei atacate].

- 45 În această privință, Comisia a declarat că „Deltafina [era] cea căreia [trebuia] să i se aplice cuantumul de plecare al amenzii cel mai ridicat, în considerarea poziției sale de prim-plan pe piață, în calitate de principal cumpărător al tutunului procesat spaniol” [considerentul (417) al deciziei atacate].
- 46 În ceea ce privește procesatorii, Comisia a decis că „contribuția” acestora la practicile ilegale „[putea] fi considerată în mare similară” [considerentul (418) al deciziei atacate]. Aceasta a apreciat că trebuia să se țină totuși seama de dimensiunile diferite ale acestora și de părțile lor de piață respective și, pe acest temei, le-a împărțit în trei categorii.
- 47 Astfel, Comisia a plasat Cetarsa într-o primă categorie, calificată drept „specială”, pentru motivul că era „de departe cel mai mare procesator spaniol” și, ca urmare a acestui fapt, trebuia să i se aplice cuantumul de plecare cel mai ridicat [considerentul (419) al deciziei atacate]. Aceasta a situat Agroexpansión și WWTE într-o a doua categorie, arătând că fiecare dintre acestea avea o cotă de piață de aproximativ 15% și trebuia să li se aplice același cuantum de plecare [considerentul (420) al deciziei atacate]. În sfârșit, Taes a fost situată într-o a treia categorie, pentru motivul că avea o cotă de piață de numai 1,6% și, prin urmare, trebuia să i se aplice cuantumul de plecare cel mai scăzut [considerentul (421) al deciziei atacate].
- 48 În al doilea rând, pentru a asigura un efect suficient de descurajator al amenzii, Comisia a considerat că era necesar să se aplice un coeficient multiplicator de 1,5 – respectiv o majorare cu 50% – la cuantumul de plecare stabilit pentru WWTE și un coeficient multiplicator de 2 – respectiv o majorare cu 100% – la cuantumul de plecare stabilit pentru Agroexpansión [considerentul (423) al deciziei atacate]. Astfel, aceasta aprecia că trebuia să se țină seama de faptul că, în pofida cotei lor de piață relativ limitate pe piața achiziției de tutun brut spaniol, acești doi procesatori aparțineau unor multinaționale care dispuneau de o forță economică și financiară considerabilă și că, „în plus”, aceștia acționaseră „sub influența decisivă a respectivelor societăți-mamă” [considerentul (422) al deciziei atacate].

49 Având în vedere aceste diferite elemente, Comisia a stabilit, în considerentul (424) al deciziei atacate, cuantumul de plecare al amenzilor pentru procesatori și pentru Deltafina după cum urmează:

- Deltafina: 8 000 000 de euro;

- Cetarsa: 8 000 000 de euro;

- Agroexpansión: $1\,800\,000$ de euro $\times 2 = 3\,600\,000$ de euro;

- WWTE: $1\,800\,000$ de euro $\times 1,5 = 2\,700\,000$ de euro;

- Taes: 200 000 de euro.

50 În ceea ce privește înțelegerea reprezentanților producătorilor, Comisia a considerat că fiecare dintre aceștia trebuia să i se aplice numai o amendă simbolică de 1 000 de euro [considerentele (425)-(430) ale deciziei atacate]. Aceasta și-a justificat poziția prin faptul că „cadru normativ în care aveau loc negocierile colective ale contractelor-tip putea conduce la un nivel considerabil de incertitudine în ceea ce privește legalitatea comportamentului reprezentanților producătorilor și al procesatorilor în contextul foarte specific al negocierii colective a acordurilor-tip” [considerentul (428) al deciziei atacate], întemeindu-se pe anumite elemente menționate în considerentul (427) al deciziei atacate. Aceasta a arătat de asemenea că „existența și rezultatele negocierilor cu privire la contractele-tip erau în general în domeniul public și [...] nicio autoritate nu [pusese] niciodată în discuție compatibilitatea acestora fie cu dreptul comunitar, fie cu dreptul spaniol înainte de deschiderea prezentei proceduri” [considerentul (429) al deciziei atacate].

Cuquantumul de bază al amenzilor

51 În considerentele (432) și (433) ale deciziei atacate, Comisia a examinat problema duratei încălcării imputate procesatorilor și Deltafina. Aceasta a stabilit durata menționată la cinci ani și patru luni, ceea ce corespundea unei încălcări de lungă durată. În consecință, Comisia a majorat cu 50% cuantumul de plecare al amenzii aplicate fiecăruia dintre procesatori și Deltafina.

52 În consecință, cuantumul de bază al amenzilor au fost stabilite după cum urmează:

— Deltafina: 12 000 000 de euro;

— Cetarsa: 12 000 000 de euro;

— Agroexpansión: 5 400 000 de euro;

— WWTE: 4 050 000 de euro;

— Taes: 300 000 de euro;

— ASAJA: 1 000 de euro;

- UPA: 1 000 de euro;

- COAG: 1 000 de euro;

- CCAE: 1 000 de euro [considerentul (434) al deciziei atacate].

Circumstanțe agravante și atenuante

- 53 Cuantumul de bază al amenzii aplicate Deltafina a fost majorat cu 50% în temeiul circumstanțelor agravante pentru motivul că această întreprindere avusese rolul de conducător în cadrul înțelegerii procesatorilor [considerentele (435) și (436) ale deciziei atacate].
- 54 În temeiul circumstanțelor atenuante, Comisia a arătat în considerentul (437) al deciziei atacate că „[a]ceiași factori prezentați în considerentele (427)-(429) [ale deciziei atacate puteau] fi aplicați la comportamentul procesatorilor numai în ceea ce privește negocierile lor publice și încheierea de contracte-tip (în special negocierile cu privire la gamele de prețuri și la condițiile suplimentare) cu reprezentanții producătorilor”.
- 55 În considerentul (438) al deciziei atacate, Comisia a adăugat că, în ceea ce privește acordurile „secrete” referitoare la prețul mediu de livrare (maxim) și la împărțirea cantităților din fiecare soi de tutun brut încheiate de procesatori, practicile acestora

din urmă „înaintaseră în mod clar dincolo de prevederile cadrului juridic aplicabil, ale negocierilor publice și ale acordurilor cu reprezentanții producătorilor”. Comisia a recunoscut totuși că „negocierile publice dintre reprezentanții producătorilor și procesatori determina[seră], cel puțin într-o anumită măsură, cadrul (în special în ceea ce privește ocaziile de a se pune de acord și de a adopta o poziție comună) în care procesatorii putu[seră] să își dezvolte, pe lângă poziția comună pe care o vor adopta în cadrul negocierilor publice, strategia secretă privind prețurile de livrare medii (maxime) și cantitățile”.

- 56 Având în vedere elementele menționate la punctele 54 și 55 de mai sus, Comisia a decis să reducă cu până la 40 % cuantumul de bază ale amenzilor aplicate procesatorilor și Deltafina [considerentul (438) al deciziei atacate]. Cuantumul de bază al amenzii aplicate Agroexpansión a fost astfel redus la 3 240 000 de euro [considerentul (439) al deciziei atacate].

Limita maximă a amenzii prevăzută la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003

- 57 În considerentele (440)-(447) ale deciziei atacate, Comisia a examinat dacă se impunea adaptarea cuantumurilor de bază astfel calculate pentru diferiții destinatari pentru ca acestea să nu depășească limita de 10 % din cifra de afaceri prevăzută la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.

- 58 În considerentul (441) al deciziei atacate, Comisia a arătat că, în cazul în care societățile în cauză aparțin unui grup, dacă este dovedit că societățile-mamă ale acestor societăți au exercitat o influență decisivă asupra celor din urmă și dacă, în consecință, aceste societăți-mamă răspund în solidar pentru plata amenzilor aplicate filialei lor, pentru

a stabili limita maximă menționată mai sus, trebuie să se ia în considerare cifra de afaceri mondială a grupului.

- 59 După ce a amintit în considerentul (442) al deciziei atacate că reclamanta era răspunzătoare în solidar pentru plata amenzii aplicate Agroexpansi3n, Comisia a apreciat, în considerentul (446) al acestei decizii, c3a valoarea respectivei amenzi nu trebuia adaptat3, intruc3t cifra de afaceri consolidat3 a reclamantei se ridica la 1 271 700 000 de dolari americani (USD) în 2003. Quantumul amenzii stabilite în sarcina Agroexpansi3n înainte de aplicarea Comunic3rii privind cooperarea a r3mas astfel stabilit la 3 240 000 de euro [considerentul (447) al deciziei atacate].

Aplicarea Comunic3rii privind cooperarea și quantumul final al amenzilor

- 60 În considerentele (448)-(456) ale deciziei atacate, Comisia s-a pronunțat cu privire la aplicarea Comunic3rii privind cooperarea în cazul procesatorilor și al Deltafina. Aceasta a acordat Agroexpansi3n o reducere cu 20% a amenzii, conform punctului D alineatul (2) prima liniuț3 din aceast3 comunicare [considerentul (454) al deciziei atacate].
- 61 Conform articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia a stabilit quantumurile amenzilor dup3 cum urmeaz3:

— Deltafina: 11 880 000 de euro;

- Cetarsa: 3 631 500 de euro;

- Agroexpansión: 2 592 000 de euro;

- WWTE: 1 822 500 de euro;

- Taes: 108 000 de euro;

- ASAJA: 1 000 de euro;

- UPA: 1 000 de euro;

- COAG : 1 000 de euro;

- CCAE : 1 000 de euro [considerentul (458) al deciziei atacate].

⁶² Reclamanta a fost declarată răspunzătoare în solidar pentru plata amenzii aplicate Agroexpansión, iar SCC, SCTC și TCLT au fost obligate în solidar la plata amenzii aplicate WWTE [considerentul (458) și articolul 3 din decizia atacată].

Procedura și concluziile părților

- 63 La 21 ianuarie 2005, SCC, SCTC și TCLT au introdus o acțiune având ca obiect anulara deciziei atacate (cauza T-24/05), iar WWTE a introdus o acțiune prin care urmărea reducerea amenzii care i-a fost aplicată prin această decizie (cauza T-37/05).
- 64 La 22 ianuarie 2005, Agroexpansión a introdus de asemenea o acțiune prin care urmărea reducerea amenzii care i-a fost aplicată prin decizia atacată (cauza T-38/05).
- 65 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 28 ianuarie 2005, reclamanta a introdus prezenta acțiune.
- 66 Prin scrisoarea depusă la grefa Tribunalului la 1 august 2005, reclamantele au solicitat conexarea prezentei cauze cu cauzele T-24/05, T-37/05 și T-38/05.
- 67 Prin scrisoarea depusă la grefa Tribunalului la 7 septembrie 2005, Comisia a indicat Tribunalului că, în opinia sa, conexarea celor patru cauze nu permitea o îmbunătățire semnificativă a eficacității procedurii și că lăsa la aprecierea Tribunalului decizia dacă se impunea sau nu se impunea admiterea cererii de conexare.
- 68 Tribunalul nu a admis această cerere de conexare.
- 69 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a patra) a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, a invitat Comisia să răspundă la anumite întrebări. Comisia a dat curs acestei cereri în termenul stabilit.

70 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 17 iunie 2009.

71 Reclamanta solicită Tribunalului:

- anularea articolelor 1, 3 și 5 din decizia atacată, în măsura în care o vizează;
- în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii pe care Comisia i-a aplicat-o în solidar cu Agroexpansión;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

72 Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii, cu excepția celui de al treilea motiv, care trebuie admis în parte;
- obligarea reclamantei la plata unei părți din cheltuielile ei, pe lângă suportarea propriilor cheltuieli de judecată sau, în subsidiar, fiecare parte să își suporte propriile cheltuieli de judecată.

În drept

73 În cererea introductivă, reclamanta invocă în susținerea acțiunii patru motive care se întemeiază:

— primul, pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și a principiului proporționalității;

— al doilea, pe încălcarea principiilor proporționalității și răspunderii personale;

— al treilea, pe încălcarea principiilor proporționalității și răspunderii personale, precum și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003;

— al patrulea, pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime.

74 În ședință, reclamanta a invocat un motiv suplimentar care se întemeiază pe încălcarea obligației de motivare.

75 Primul, al doilea și al cincilea motiv sunt invocate, în esență, în susținerea concluziilor prin care se solicită anularea în parte a deciziei atacate. Al treilea și al patrulea motiv sunt invocate în susținerea concluziilor prin care se solicită modificarea acestei decizii.

- 76 Al cincilea motiv va fi examinat după primul, iar al treilea motiv va fi examinat după al patrulea.

1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și a principiului proporționalității

Argumentele părților

- 77 Reclamanta pretinde că Comisia a săvârșit o eroare vădită prin faptul că a considerat că aceasta exercita o influență decisivă asupra Agroexpansión în cursul perioadei încălcării și prin faptul că a considerat-o răspunzătoare în solidar pentru încălcare. Prin urmare, potrivit reclamantei, Comisia nu avea dreptul, pe de o parte, să îi adreseze decizia atacată și, pe de altă parte, să se întemeieze pe cifra sa de afaceri globală pentru aplicarea plafonului de 10 % din cifra de afaceri prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.
- 78 În susținerea acestor afirmații, în primul rând, reclamanta susține că din jurisprudență și din practica decizională a Comisiei reiese că simplul fapt că o societate-mamă deține totalitatea capitalului filialei sale nu este suficient pentru a stabili în sarcina sa răspunderea pentru comportamentul ilicit al acesteia din urmă. În plus, ar trebui să se demonstreze în mod clar că respectiva societate-mamă a participat direct la practicile ilegale în cauză, este răspunzătoare pentru punerea în aplicare a acestora, a asistat la reuniuni ale înțelegerii sau era implicată în mod direct în încălcare, de exemplu, prin faptul că a dat instrucțiuni filialei sale să săvârșească acea încălcare. Reclamanta invocă, în special, punctele 28 și 29 din Hotărârea Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, punctul 29 de mai sus.

- 79 În al doilea rând, reclamanta arată că elementele invocate de Comisie în considerentul (379) al deciziei atacate nu demonstrează că aceasta exercita o influență decisivă asupra comportamentului Agroexpansión. Reclamanta respinge în special afirmația Comisiei potrivit căreia aceasta era informată cu privire la practicile ilegale în cauză.
- 80 În această privință, în primul rând, reclamanta contestă faptul că a primit „rapoartele de activitate” și „rapoartele de pe teren” menționate în acest considerent. Ea arată că, dacă rapoartele respective erau traduse în mod sistematic în engleză, scopul traducerilor era de a facilita exercitarea funcțiilor sale de către unul dintre membrii consiliului de administrație al Agroexpansión, domnul T., care nu vorbea limba spaniolă. Reclamanta contestă că acesta din urmă a fost numit membru al acestui consiliu de administrație pentru a reprezenta în acel consiliu interesele grupului Dimon și precizează că a fost de altfel suspendat temporar în ceea ce privește toate responsabilitățile în cadrul acestui grup ca urmare a unei acțiuni pe care o intentase împotriva foștilor acționari ai Intabex.
- 81 În al doilea rând, reclamanta respinge afirmația care figurează în același considerent potrivit căreia există numeroase exemple de corespondență provenită de la Agroexpansión prin care era informată cu privire la practicile ilicite în cauză. În ceea ce privește în special faxul din 14 decembrie 1998 al domnului B., directorul general al Agroexpansión, acesta nu ar fi fost adresat reclamantei, ci domnului D., un „angajat al departamentului financiar al Dimon International, Inc.”, și ar conține numai informații cu privire la un contract de vânzare de tutun procesat încheiat între Agroexpansión și Deltafina. În ceea ce privește mesajul electronic trimis de domnul B. domnului S. la 30 octombrie 2000, acesta ar avea ca obiect principal informarea acestuia din urmă cu privire la riscul de declanșare a unei greve de către producătorii de tutun. În plus, potrivit reclamantei, domnul S. nu era angajat chiar de această societate, ci de Dimon International Services, era însărcinat cu coordonarea vânzărilor de tutun procesat în Europa și nu era membru al consiliului de administrație sau al conducerii vreuneia dintre societățile care aparțineau grupului Dimon. Aceleași considerații ar fi valabile și în privința mesajului electronic adresat de domnul B. domnului S. la 9 mai 2001.

- 82 În al treilea rând, în ceea ce privește celelalte scrisori menționate în considerentul (379) al deciziei atacate, reclamanta susține că niciuna dintre acestea nu se referea în mod direct sau indirect la practicile ilicite în cauză sau la politica de achiziție de tutun brut spaniol practică de Agroexpansión.
- 83 În al treilea rând, reclamanta afirmă că Agroexpansión a acționat întotdeauna ca o entitate economică autonomă pe piața achiziției de tutun brut din Spania, stabilindu-și ea însăși propria politică comercială.
- 84 În susținerea acestei afirmații, reclamanta invocă, după ce a amintit că Agroexpansión dispunea de o „conducere locală”, următoarele elemente:
- la 18 noiembrie 1997, atunci când a achiziționat prin intermediul Intabex 100 % din acțiunile Agroexpansión, s-a decis ca organele de conducere ale acesteia, în special acționarul său fondator și directorul general (până în decembrie 2004), domnul B., să își mențină posturile;
 - conform unui „contract de conducere” încheiat la aceeași dată între Agroexpansión și domnul B. (denumit în continuare „contractul de conducere”), numai acesta din urmă putea să încheie contractele de achiziție de tutun brut, să definească și să pună în aplicare politica de achiziție de tutun brut a acestei societăți;
 - deciziile luate de domnul B. în materie de achiziție de tutun brut nu erau supuse unei aprobări prealabile sau unei ratificări ulterioare de către consiliul de administrație al Agroexpansión;
 - domnul B. este singurul membru al consiliului de administrație al Agroexpansión care a participat la reuniuni cu ceilalți procesatori sau cu producătorii de tutun brut;

- niciunul dintre cei patru membri ai consiliului de administrație al Agroexpansión nu era simultan membru al consiliului de administrație sau al organelor de conducere ale reclamantei;

- aceasta nu a dat Agroexpansión niciun ordin sau nicio instrucțiune în legătură cu reuniunile menționate mai sus sau cu politica de achiziții a acesteia din urmă;

- aceasta nu a instituit niciodată vreun mecanism de control al activităților de achiziție desfășurate de Agroexpansión.

⁸⁵ Comisia decide respingerea primului motiv.

⁸⁶ În primul rând, Comisia afirmă că din jurisprudență și din practica sa decizională reiese că, în cazul deținerii de către societatea-mamă a totalității acțiunilor filialei sale, se poate presupune că societatea-mamă exercită în mod efectiv o influență decisivă asupra comportamentului comercial al acestei filiale și, prin urmare, ea poate fi considerată răspunzătoare pentru încălcarea săvârșită de aceasta din urmă. Comisia nu ar fi, așadar, obligată să furnizeze elemente de probă suplimentare. Ea precizează că societatea-mamă poate răsturna această prezumție aducând elemente de probă suficiente de natură să demonstreze că filiala sa se comportă în realitate în mod autonom pe piață.

⁸⁷ În al doilea rând, Comisia contestă că reclamanta a efectuat o astfel de demonstrație în speță. Aceasta apreciază că faptul că Agroexpansión dispune de o conducere locală proprie nu este în sine suficient pentru a demonstra că aceasta acționa în mod autonom și arată că contractul de conducere prevede că domnul B. este supus „sistemelor” și „procedurilor” impuse de consiliul de administrație al acestei societăți.

88 În al treilea rând, Comisia susține că dosarul său conține elemente care confirmă că reclamanta exercita în mod efectiv o influență decisivă asupra comportamentului Agroexpansión. Aceasta arată în special că domnul T. fusese numit membru al consiliului de administrație al acesteia din urmă pentru a reprezenta în acest consiliu interesele grupului Dimon și că, în raport cu importanța funcțiilor sale în cadrul acestui grup, nu este plauzibil că acesta nu a informat niciodată reclamanta cu privire la „rapoartele de activitate” și la „rapoartele de pe teren” menționate în considerentul (379) al deciziei atacate. Comisia adaugă că, pe lângă aceste rapoarte, din diferitele scrisori enunțate în acest considerent reiese că reclamanta era informată de Agroexpansión cu privire la practicile ilegale în cauză. În sfârșit, alte documente menționate în același considerent ar demonstra în mod clar că reclamanta exercita o influență decisivă asupra anumitor activități comerciale esențiale ale Agroexpansión, precum negocierea și executarea unor contracte cu Cetarsa și cu Deltafina, și că era informată de filiala sa cu privire la condițiile de achiziție și la cadrul juridic în vigoare în sectorul tutunului brut din Spania.

Aprecierea Tribunalului

89 Trebuie amintit că dreptul concurenței vizează activitățile întreprinderilor (Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 59) și că noțiunea de întreprindere cuprinde orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare (Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 112).

90 Jurisprudența a precizat de asemenea că noțiunea de întreprindere, plasată în acest context, trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică, chiar dacă, din punct de vedere juridic, această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice (Hotărârea Curții din 14 decembrie 2006,

Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, Rec., p. I-11987, punctul 40, și Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 2005, Daimler-Chrysler/Comisia, T-325/01, Rec., p. II-3319, punctul 85).

- 91 În cazul în care o astfel de entitate economică încalcă normele privind concurența, răspunderea pentru această încălcare revine întreprinderii respective, potrivit principiului răspunderii personale (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Participazioni, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctul 145, Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Cascades/Comisia, C-279/98 P, Rec., p. I-9693, punctul 78, precum și Hotărârea Curții din 11 decembrie 2007, ETI și alții, C-280/06, Rep., p. I-10893, punctul 39).
- 92 În ceea ce privește problema referitoare la împrejurările în care o persoană juridică ce nu este autoarea încălcării poate fi totuși sancționată, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că comportamentul unei filiale poate fi imputat societății-mamă în special atunci când filiala nu își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică, în esență, instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă, (Hotărârea Curții Imperial Chemical Industries/Comisia, punctul 29 de mai sus, punctele 132 și 133, Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, Geigy/Comisia, 52/69, Rec., p. 787, punctul 44, și Hotărârea Curții din 21 februarie 1973, Europemballage și Continental Can/Comisia, 6/72, Rec., p. 215, punctul 15), având în vedere, mai ales, legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc cele două entități juridice (a se vedea, prin analogie, Hotărârile Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 89 de mai sus, punctul 117, și ETI și alții, punctul 91 de mai sus, punctul 49).
- 93 Astfel, într-o asemenea situație, societatea-mamă și filiala sa fac parte din aceeași unitate economică și, prin urmare, formează o singură întreprindere, în sensul jurisprudenței menționate la punctele 89 și 90 de mai sus. În consecință, nu o relație de instigare privind încălcarea între societatea-mamă și filiala sa, nici, cu atât mai puțin, o implicare a celei dintâi în respectiva încălcare, ci faptul că acestea constituie o singură întreprindere în sensul articolului 81 CE permite Comisiei să adreseze

societății-mamă a unui grup de societăți decizia prin care se aplică amenzi (Hotărârea Tribunalului din 12 decembrie 2007, Akzo Nobel și alții/Comisia, T-112/05, Rep., p. II-5049, punctul 58).

- ⁹⁴ Reiese de asemenea din jurisprudență că nu este posibilă simpla constatare de către Comisie a faptului că societatea-mamă este în măsură să exercite o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale, ci aceasta trebuie de asemenea să verifice dacă această influență a fost exercitată efectiv (a se vedea în acest sens Hotărârile Imperial Chemical Industries/Comisia, punctul 29 de mai sus, punctul 137, și AEG-Telefunken/Comisia, punctul 29 de mai sus, punctul 50).
- ⁹⁵ În cazul particular în care o societate-mamă deține 100 % din capitalul filialei sale care a săvârșit o încălcare a normelor de concurență, pe de o parte, această societate-mamă poate exercita o influență decisivă asupra comportamentului acestei filiale (a se vedea în acest sens Hotărârea Imperial Chemical Industries/Comisia, punctul 29 de mai sus, punctele 136 și 137) și, pe de altă parte, există o prezumție relativă potrivit căreia societatea-mamă respectivă exercită în mod efectiv o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale (a se vedea în acest sens Hotărârile AEG-Telefunken/Comisia, punctul 29 de mai sus, punctul 50, și PVC II, punctul 29 de mai sus, punctele 961 și 984).
- ⁹⁶ În aceste condiții, este suficient să se dovedească de către Comisie că întregul capital al unei filiale este deținut de societatea-mamă a acesteia pentru a prezuma că aceasta din urmă exercită o influență decisivă asupra politicii comerciale a acestei filiale. Ulterior, Comisia va putea să considere societatea-mamă răspunzătoare în solidar pentru plata amenzii aplicate filialei sale, cu excepția cazului în care această societate-mamă, căreia îi revine obligația de a răsturna această prezumție, prezintă elemente de probă suficiente de natură să demonstreze că filiala sa se comportă în mod autonom pe piață (a se vedea în acest sens Hotărârea Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, punctul 29 de mai sus, punctul 29).

- 97 Deși este adevărat că, la punctele 28 și 29 din Hotărârea Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, punctul 29 de mai sus, în afara deținerii a 100% din capitalul filialei, Curtea a amintit alte împrejurări, precum necontestarea influenței exercitate de societatea-mamă asupra politicii comerciale a filialei sale și reprezentarea comună a celor două societăți în cursul procedurii administrative, nu este mai puțin adevărat că astfel de împrejurări nu au fost evidențiate de Curte decât în scopul de a expune ansamblul elementelor pe care Tribunalul își întemeiase raționamentul, iar nu pentru a condiționa punerea în aplicare a prezumției menționate la punctul 95 de mai sus de prezentarea unor indicii suplimentare referitoare la exercitarea în mod efectiv a unei influențe a societății-mamă (Hotărârea Tribunalului din 8 octombrie 2008, Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, T-69/04, Rep., p. II-2567, punctul 57).
- 98 În sfârșit, trebuie precizat că prezumția întemeiată pe deținerea întregului capital se poate aplica nu numai în cazul în care există o relație directă între societatea-mamă și filiala sa, ci și în cazuri, precum cel din speță, în care această relație este indirectă, printr-o filială interpusă.
- 99 Pe de altă parte, trebuie amintit că, potrivit articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi întreprinderilor care au săvârșit o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE care nu pot depăși 10% din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent pentru fiecare dintre întreprinderile care au participat la încălcare. Aceeași indicație figura la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17.
- 100 Cifra de afaceri menționată de aceste dispoziții se raportează, potrivit unei jurisprudențe constante referitoare la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, la cifra de afaceri globală a întreprinderii în cauză (Hotărârea Curtii din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 119, Hotărârea Tribunalului din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181, punctul 367, și Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering

și alții/Comisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctul 533), și anume întreprinderea căreia i-a fost imputată încălcarea și care, ca urmare a acestui fapt, a fost declarată răspunzătoare (Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, ABB Asea Brown Boveri/Comisia, T-31/99, Rec., p. II-1881, punctul 181, și Hotărârea Tribunalului din 4 iulie 2006, Hoek Loos/Comisia, T-304/02, Rec., p. II-1887, punctul 116).

101 În ceea ce privește noțiunea „exercițiu financiar precedent” care figurează la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, aceasta trebuie interpretată în sensul că vizează exercițiul financiar care precedă adoptarea deciziei Comisiei, cu excepția situațiilor speciale în care cifra de afaceri din acest ultim exercițiu financiar nu oferă nicio indicație utilă cu privire la situația economică reală a întreprinderii în cauză și la nivelul adecvat al amenzii care trebuie să îi fie aplicată acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 7 iunie 2007, Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, C-76/06 P, Rep., p. I-4405, punctele 25, 29 și 30), situație care nu se regăsește în speță.

102 Rezultă că problema care se ridică în cadrul prezentului motiv este de a se stabili dacă în mod întemeiat Comisia a considerat că, în speță, întreprinderea în cauză era constituită din Agroexpansión și din societatea care se afla la conducerea grupului din care aceasta făcea parte, și anume reclamanta. În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, trebuie să se concluzioneze că, având în vedere principiile amintite la punctele 99-101 de mai sus, în mod întemeiat Comisia a ținut seama, în considerentele (442) și (446) ale deciziei atacate, de cifra de afaceri consolidată realizată de reclamantă în 2003 pentru aplicarea limitei menționate mai sus de 10 % din cifra de afaceri.

103 În vederea examinării problemei menționate, trebuie să se stabilească, mai întâi, care sunt criteriile pe care Comisia le-a utilizat în decizia atacată pentru a stabili în sarcina unei societăți-mamă răspunderea pentru încălcarea săvârșită de filiala sa, precum și conformitatea lor cu principiile consacrate în materie de jurisprudență și, în continuare, să se verifice dacă Comisia a aplicat în mod corect aceste criterii pentru a decide că Agroexpansión și reclamanta constituiau o entitate economică unică.

Cu privire la criteriile utilizate de Comisie în decizia atacată pentru a stabili în sarcina unei societăți-mamă răspunderea pentru încălcarea săvârșită de filiala sa

- 104 Din decizia atacată reiese că, pentru a stabili în sarcina unei societăți-mamă răspunderea pentru încălcarea săvârșită de filiala sa și, în consecință, pentru ca aceasta să se numere, împreună cu filiala, printre destinatarii deciziei menționate și în scopul de a o declara răspunzătoare în solidar cu filiala sa pentru plata amenzii aplicate acesteia din urmă, Comisia a adoptat următorul raționament.
- 105 Comisia a pornit de la premisa potrivit căreia o astfel de imputare este posibilă atunci când societatea-mamă și filiala sa fac parte din aceeași unitate economică și, în consecință, constituie o singură întreprindere în sensul articolului 81 CE [a se vedea considerentul (374) al deciziei atacate].
- 106 Elementul central pe care s-a întemeiat Comisia pentru a stabili că societatea-mamă și filiala acesteia se găsesc într-o asemenea situație este lipsa autonomiei filialei în ceea ce privește comportamentul său pe piață [a se vedea considerentul (371) al deciziei atacate], această lipsă a autonomiei reprezentând expresia exercitării unei „influențe decisive” de către societatea-mamă asupra comportamentului filialei sale [a se vedea considerentele (18), (372), (373), (378), (380), (381), (383), (391), (392), (397), (399), (400), (422) și (441) ale deciziei atacate].
- 107 În această privință, Comisia a considerat că nu putea numai să constate că societatea-mamă avea posibilitatea de a exercita o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale și că îi revenea sarcina să demonstreze că această influență fusese efectiv exercitată [a se vedea în special considerentele (18), (376), (384), (391), (392), (397), (399) și (400) ale deciziei atacate].

- 108 Astfel, în special din considerentul (384) al deciziei atacate reiese că, dacă Comisia a apreciat că nu era necesar să stabilească în sarcina Sepi răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Cetarsa, din al cărei capital deținea însă aproape 80 %, aceasta se datora faptului că din dosarul Comisiei nu reieșea niciun element care să permită să se stabilească că aceasta din urmă nu își determina în mod autonom comportamentul pe piață.
- 109 De asemenea, din considerentul (18) al deciziei atacate reiese că motivul pentru care Comisia nu a apreciat nici Universal, nici filiala acesteia deținută în proporție de 100 %, Universal Leaf, răspunzătoare pentru comportamentul ilicit al filialei acesteia deținute în proporție de 90 %, Taes, este că aceasta nu dispunea de probe suficiente în sensul că Universal și Universal Leaf ar fi exercitat efectiv o influență decisivă asupra acesteia din urmă.
- 110 Comisia a aplicat aceleași principii în cazul societăților-mamă ale WWTE, în ceea ce privește perioada anterioară lunii mai 1998. Astfel, inițial, Comisia a intenționat să demonstreze că respectivele societăți-mamă exercitau un control comun asupra WWTE împreună cu președintele acesteia și cu doi membri ai familiei sale, lăsând astfel să se înțeleagă că acestea erau în măsură să exercite o influență decisivă asupra comportamentului societății menționate [a se vedea considerentele (388)-(391) ale deciziei atacate]. Ulterior, pe baza unei serii de elemente precizate în considerentul (391) al deciziei atacate, Comisia a încercat să dovedească faptul că respectivele societăți-mamă exercitau în mod efectiv o astfel de influență asupra comportamentului WWTE [a se vedea considerentele (391), (392) și (400) ale deciziei atacate].
- 111 Pe de altă parte, Comisia a arătat că, în cazul particular în care o societate-mamă deține totalitatea capitalului filialei sale, se putea prezuma, potrivit jurisprudenței, că societatea-mamă exercita efectiv o influență decisivă asupra comportamentului filialei [a se vedea considerentul (372) al deciziei atacate].

- 112 Totuși, în speță, pentru a stabili în sarcina societăților-mamă care se găsesc într-o astfel de situație răspunderea pentru încălcarea săvârșită de filiala lor, Comisia a ales să nu se limiteze numai la această prezumție, ci să se bazeze și pe elemente de fapt de natură să dovedească exercitarea efectivă de către aceste societăți-mamă a unei influențe decisive asupra filialei lor și, în consecință, să confirme prezumția menționată [a se vedea în special considerentele (372), (375), (376) și (378) ale deciziei atacate].
- 113 Astfel, din considerentul (18) al deciziei atacate reiese în mod expres că, dacă Comisia nu a atribuit societății-mamă de bază și societății-mamă intermediare ale Deltafina, respectiv Universal și Universal Leaf, răspunderea pentru comportamentul ilicit al filialei lor, în pofida faptului că acestea o controlau în proporție de 100%, aceasta se datorează faptului că ea nu dispunea de probe suficiente pentru a demonstra că respectivele societăți-mamă exercitau în mod efectiv o influență decisivă asupra filialei. În același sens trebuie interpretat și considerentul (376) al deciziei atacate, chiar dacă are o redactare puțin ambiguă. Mai exact, deși este adevărat că în acest considerent Comisia declară că dosarul său nu conține „nicio indicație cu privire la participarea materială a Universal [...] și a Universal Leaf la faptele examinate în [decizia atacată]”, totuși, coroborată cu considerentul (18) al acestei decizii și reintegrată în contextul său, această declarație nu poate fi interpretată în sensul că motivul pentru care Comisia nu a reținut răspunderea acestor două societăți-mamă – sau a vreunei alte societăți-mamă – este lipsa implicării acestora în încălcare.
- 114 De asemenea, din considerentul (18) al deciziei atacate reiese tot în mod expres că motivul pentru care Comisia nu a considerat Intabex răspunzătoare pentru comportamentul ilicit al Agroexpansión, deși o controla în proporție de 100%, îl constituie lipsa de probe suficiente cu privire la exercitarea efectivă de către prima a unei influențe decisive asupra celei de a doua, participarea sa în cadrul acesteia fiind de natură pur financiară [a se vedea de asemenea considerentul (376) al deciziei atacate].

- 115 În schimb, tocmai faptul că, în perioada ulterioară lunii mai 1998, s-a pretins că existau astfel de probe în ceea ce privește societățile-mamă ale WWTE, care se adăugau la deținerea de către primele a totalității – sau, numai pentru câteva luni, a cvasitotalității – capitalului celei de a doua, a determinat Comisia să stabilească răspunderea pentru încălcare în sarcina acestor societăți-mamă [a se vedea în special considerentele (375), (393), (396) și (398) ale deciziei atacate].
- 116 Comisia a înțeles să aplice aceeași metodă în cazul reclamantei. Astfel, pentru a o declara pe aceasta din urmă răspunzătoare pentru comportamentul ilicit al Agroexpansión începând cu al doilea semestru al anului 1997, aceasta nu s-a limitat să se întemeieze pe prezumția rezultată din faptul că, de la acel moment, reclamanta deținea totalitatea capitalului Agroexpansión [a se vedea considerentele (375), (377) și (378) ale deciziei atacate], ci a ținut seama și de anumite elemente suplimentare care ar demonstra că aceasta exercita în mod efectiv o influență decisivă asupra comportamentului aceleiași societăți [a se vedea considerentele (375) și (378)-(380) ale deciziei atacate].
- 117 Acest lucru poate fi dedus în special din a doua teză a considerentului (378) al deciziei atacate, chiar dacă în această teză se arată că respectivele elemente suplimentare confirmă că reclamanta era „în măsură” să exercite o asemenea influență (a se vedea punctul 33 de mai sus). Este adevărat că, astfel cum recunoaște însăși Comisia în răspunsul la o întrebare scrisă adresată de Tribunal, această teză ar fi putut fi „formulată mai clar”. Cu toate acestea, coroborată cu considerentele (372) și (377) ale deciziei atacate, precum și cu prima teză a considerentului (378) al aceleiași decizii, teza respectivă poate fi interpretată numai în sensul arătat la punctul 116 de mai sus.
- 118 În sfârșit, Comisia a examinat dacă puteau fi admise argumentele prezentate de filialele în cauză (și/sau de societățile-mamă ale acestora) în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile în scopul de a dovedi că acestea aveau un comportament autonom pe piață [a se vedea în special considerentele (381) și (399) ale deciziei atacate]. Astfel, în ceea ce privește argumentele invocate de reclamantă, Comisia le-a respins

ca neconcludente, arătând în special că „existența unei conduceri locale a filialei sale spaniole nu [excluce] posibilitatea [reclamantei] de a exercita o influență decisivă asupra aceleiași filiale” [considerentul (381) al deciziei atacate].

- 119 Trebuie să se precizeze că Comisia a reținut metoda prezentată la punctele 105-107, 111 și 112 de mai sus nu numai pentru societățile-mamă de bază, ci și pentru societățile-mamă intermediare, astfel cum demonstrează – în ceea ce le privește pe cele din urmă – cazul Universal Leaf, cel al Intabex, al SCTC și al TCLT.
- 120 Trebuie adăugat că metoda amintită – indiferent de aspectul dacă aceasta a fost corect aplicată în cazul reclamantei, aspect care va fi examinat în cele ce urmează – este pe deplin conformă cu principiile stabilite de jurisprudența în materie, astfel cum au fost amintite la punctele 89-98 de mai sus.
- 121 Desigur, în ceea ce privește cazul particular în care o societate-mamă deține totalitatea capitalului filialei sale care a săvârșit o încălcare a normelor privind concurența, Comisia nu s-a întemeiat exclusiv pe prezumția consacrată de jurisprudență (a se vedea punctele 95 și 96 de mai sus) pentru a demonstra că societatea-mamă exercita în mod efectiv o influență decisivă asupra politicii comerciale a filialei sale, ci a ținut seama și de alte elemente de fapt prin care se urmărește confirmarea exercitării influenței.
- 122 Totuși, procedând astfel, Comisia nu a făcut decât să sporească standardul de probațiune necesar pentru a considera dovedită îndeplinirea condiției privind exercitarea efectivă a unei influențe decisive, cu respectarea pe deplin a noțiunii fundamentale de unitate economică, care se află la baza întregii jurisprudențe referitoare la imputabilitatea răspunderii pentru încălcări persoanelor juridice care constituie aceeași întreprindere.

123 Trebuie precizat că, în cazul în care, într-o cauză care are ca obiect o încălcare ce implică mai multe întreprinderi diferite, Comisia adoptă, în cadrul stabilit de jurisprudență, o anumită metodă pentru a determina dacă se impune să se rețină atât răspunderea filialelor care au săvârșit în mod efectiv această încălcare, cât și a societăților-mamă ale acestora, cu excepția unor împrejurări speciale, Comisia trebuie să se întemeieze în acest scop pe aceleași criterii în cazul tuturor acestor întreprinderi. Astfel, Comisia este obligată să respecte principiul egalității de tratament, care, potrivit unei jurisprudențe constante, impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (Hotărârea Curții din 13 decembrie 1984, Sermide, 106/83, Rec., p. 4209, punctul 28, și Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, BPB de Eendracht/Comisia, T-311/94, Rec., p. II-1129, punctul 309). Se impune constatarea că, de altfel, Comisia împărtășește acest punct de vedere atunci când, în considerentul (384) al deciziei atacate, arată că, „deși împrejurările concrete care [o] pot determina [...] să considere o societate-mamă răspunzătoare pentru comportamentul filialei sale pot varia de la un caz la altul, nu poate fi vorba totuși despre o încălcare a principiului nediscriminării atât timp cât principiile răspunderii sunt aplicate în mod coerent”.

Cu privire la existența unei entități economice unice între reclamantă și Agroexpansión

124 Trebuie să se examineze dacă Comisia a aplicat în mod corect criteriile prezentate la punctele 105-107, 111 și 112 de mai sus pentru a reține existența unei entități economice unice constituite din reclamantă și din Agroexpansión începând cu al doilea semestru al anului 1997 și, în consecință, pentru a o considera pe prima răspunzătoare în solidar pentru încălcare, precum și pentru plata amenzii, și pentru a le include pe acestea printre destinatarii deciziei atacate.

- 125 Este cert că, în cursul perioadei cuprinse între 18 noiembrie 1997 și data adoptării deciziei atacate, reclamanta deținea, prin intermediul Intabex, totalitatea capitalului Agroexpansión. Nu se poate contesta, așadar, că, în toată această perioadă, reclamanta era în măsură să exercite o influență decisivă asupra comportamentului acesteia din urmă (a se vedea punctul 95 de mai sus).
- 126 În consecință, trebuie să se verifice dacă, în aceeași perioadă, a fost îndeplinită și condiția referitoare la exercitarea efectivă de către reclamantă a unei influențe decisive, astfel cum pretinde Comisia.
- 127 În această privință, trebuie amintit că, în cazul filialelor controlate integral de societățile-mamă ale acestora, Comisia a ales să nu se limiteze la a se întemeia pe prezumția menționată la punctele 95, 96 și 111 de mai sus pentru a stabili în sarcina societăților-mamă răspunderea pentru încălcările săvârșite de filialele lor, ci să țină seama și de elemente suplimentare care demonstrează exercitarea efectivă a unei influențe decisive (a se vedea punctele 112-117 de mai sus).
- 128 Trebuie să se examineze, așadar, dacă elementele reținute de Comisie în decizia atacată, care se adaugă la deținerea de către reclamantă a totalității capitalului Agroexpansión, dovedesc corespunzător cerințelor legale că, în cursul perioadei examinate, prima exercita efectiv o influență decisivă asupra comportamentului celei de a doua. Aceste elemente sunt menționate în considerentul (379) al deciziei atacate, precum și în notele de subsol 303-305 din această decizie. În esență, este vorba despre diferite rapoarte și scrisori provenite de la Agroexpansión și, potrivit Comisiei, destinate reclamantei.
- 129 În cazul unui răspuns afirmativ, va trebui să se verifice dacă afirmațiile reclamantei, astfel cum sunt reproduse la punctele 83 și 84 de mai sus, permit infirmarea acestei concluzii.

— Cu privire la „rapoartele de activitate” și la „rapoartele de pe teren”

- 130 Comisia invocă o serie de „rapoarte de activitate” și de „rapoarte de pe teren” redactate de Agroexpansi3n, arătând în special că acestea menționau adesea practicile ilegale în cauză. Rapoartele amintite, care sunt în număr de 14 și acoperă perioada cuprinsă între decembrie 1998 și mai 2001, sunt enumerate în nota de subsol 303 din decizia atacată.
- 131 Mai întâi, trebuie arătat că rapoartele menționate conțin informații detaliate nu numai cu privire la diverse aspecte ale activităților comerciale desfășurate de Agroexpansi3n, precum derularea campaniilor de achiziție de tutun brut (cantitățile achiziționate, prețul de achiziție etc.), cantitățile de tutun brut procesate și contractele încheiate cu Cetarsa pentru treierarea unei părți din tutunul său, cu privire la modificările legislative din sectorul tutunului și la reuniunile desfășurate în cadrul Anetab, precum și cu sindicatele agricole și cu grupurile de producători, ci – astfel cum se subliniază în considerentul (379) al deciziei atacate – și cu privire la practicile ilegale în cauză.
- 132 În continuare, trebuie să se constate că din dosar reiese că rapoartele în cauză erau pregătite de domnul B. și erau adresate membrilor consiliului de administrație al Agroexpansi3n.
- 133 În ceea ce privește acest din urmă aspect, trebuie să se arate că, în aceeași zi în care a dobândit totalitatea acțiunilor Agroexpansi3n, reclamanta – acționând prin intermediul filialei sale deținute în proporție de 100 %, Intabex, care avea numai o participație de natură pur financiară la Agroexpansi3n – a înlocuit trei dintre cei patru membri ai acestui consiliu de administrație, desemnând pe aceste posturi în special două persoane (domnii G. și T.) care exercitau deja funcții în cadrul unor alte societăți ale grupului Dimon. Astfel, la acel moment, domnul G. era de asemenea director executiv al Compañia de Filipinas, SA, o filială a Intabex cu sediul în Spania și care își desfășura activitatea în producția de tutun negru, iar domnul T. era de asemenea

angajat al Dimon International Services și membru al consiliului de administrație al acestei societăți (până în august 1998).

134 În acest context, trebuie subliniată în special importanța funcțiilor deținute de domnul T. în cadrul grupului Dimon. Astfel, pe lângă faptul că fusese membru al consiliului de administrație al Agroexpansión pe întreaga perioadă care a succedat achiziționării acesteia din urmă de către reclamantă și membru al consiliului de administrație al Dimon International Services până în 1998, domnul T. a fost membru al consiliului de administrație al unor alte două societăți din grupul Dimon, și anume Intabex Holding Worldwide, SA (din 1998 până în 1999) și LRH Travel Ltd (până în noiembrie 2000). În plus, astfel cum a subliniat reclamanta în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, acesta avea sarcina de a „contribui la integrarea grupului Intabex în grupul Dimon”. La aceasta se adaugă faptul că, astfel cum se va explica în detaliu la punctul 152 de mai jos, din mai multe scrisori din dosar reiese că Agroexpansión îl consulta pe domnul T. cu privire la aspecte referitoare la activitățile sale comerciale sau îi solicita acordul înaintea adoptării anumitor decizii importante. Având în vedere aceste elemente, Comisia a considerat în mod întemeiat că domnul T. acționa în numele societății-mamă care se afla la conducerea grupului Dimon, respectiv reclamanta, și avea un rol de intermediar între aceasta și Agroexpansión. Faptul că domnul T. ar fi avut un diferend cu reclamanta, care ar fi determinat-o pe aceasta din urmă ca, în august 1998, să îl elibereze din funcția sa de membru al consiliului de administrație al Dimon International Services, nu este de natură să repună în discuție această concluzie. Astfel, de la acea dată, domnul T. a continuat să fie nu numai angajat al acestei societăți, ci și membru al consiliului de administrație al Agroexpansión, al Intabex Holding Worldwide și al LRH Travel.

135 Elementele prezentate la punctele 132-134 de mai sus demonstrează că reclamanta, prin intermediul membrilor pe care îi desemnase în consiliul de administrație al Agroexpansión, și în special al domnului T., intenționa să supervizeze activitățile acesteia și să facă astfel încât acestea să se dezvolte potrivit politicii comerciale a grupului Dimon. Prin urmare, chiar dacă, în mod formal, „rapoartele de activitate” și „rapoartele de pe teren” în cauză erau transmise respectivilor membri și nu erau

transmise în mod direct reclamantei înseși, Comisia a apreciat în mod întemeiat, în considerentul (380) al deciziei atacate, că această societate era informată cu privire la conținutul acestor rapoarte și îndeosebi cu privire la practicile ilegale în cauză. Această constatare este confirmată de faptul, prezentat în considerentul (379) al deciziei atacate, că rapoartele menționate erau traduse în mod sistematic din spaniolă în engleză, care este limba de lucru a reclamantei.

¹³⁶ În sfârșit, trebuie arătat că este cert că reclamanta, care era în mod incontestabil în măsură să exercite o influență decisivă asupra comportamentului Agroexpansión (a se vedea punctele 95 și 125 de mai sus), nu și-a manifestat niciodată opoziția față de practicile ilegale de care avusese astfel cunoștință, nici nu a adoptat față de filiala sa nicio măsură destinată să împiedice continuarea participării sale la încălcare, în pofida riscului de a face obiectul unor investigații sau al unor acțiuni în repararea prejudiciului formulate de terți, la care se expunea printr-un astfel de comportament [a se vedea de asemenea considerentul (382) al deciziei atacate]. Comisia putea să deducă în mod legitim că reclamanta aproba în mod tacit respectiva participare și să considere că un astfel de mod de a acționa constituia un indiciu suplimentar al exercitării unei influențe decisive asupra comportamentului filialei sale.

— Cu privire la corespondența dintre Agroexpansión și reclamantă

¹³⁷ Comisia se întemeiază și pe un anumit număr de scrisori care ar fi fost schimbate între Agroexpansión și reclamantă, arătând că unele dintre acestea menționau practicile ilegale în cauză, că altele se refereau la contractele de procesare a tutunului sau de vânzare de tutun procesat pe care reclamanta le încheiase cu Cetarsa și cu Deltafina și că altele priveau, într-un mod mai general, condițiile de achiziție a tutunului brut și cadrul legal aplicabil în Spania.

- 138 În ceea ce privește scrisorile care fac parte din prima dintre categoriile menționate la punctul 137 de mai sus, în considerentul (379) al deciziei atacate, Comisia face trimitere, cu titlu de exemplu, la considerentele (168) și (179) și la notele de subsol 217 și 229 din această decizie.
- 139 În această privință, mai întâi, se impune constatarea că aceste scrisori fac efectiv trimitere la practicile ilegale în cauză.
- 140 Astfel, contrar celor pretinse de reclamantă, faxul trimis de domnul B. domnului D. (la Dimon International, o filială a grupului Dimon stabilită în Statele Unite) la 14 decembrie 1998, menționată în considerentul (168) al deciziei atacate, nu avea ca obiect exclusiv un contract de vânzare de tutun procesat încheiat între Agroexpansi3n și Deltafina, ci privea și respectivele practici. Acest lucru reiese în mod clar din cel de al treilea paragraf al acestui fax, în care domnul B. arată următoarele:

„Imediat ce voi primi prețurile de la cele patru societăți, vă voi informa cu privire la acest aspect. Totuși, vă pot spune deja că problemele care păreau atât de grave la momentul vizitei pe care ați efectuat-o în Spania au dispărut, întrucât toate societățile au stabilit un preț în jurul valorii convenite de 87 [pesetas espagnoles (ESP)] (aproximativ 2 sau 3 ESP) [pe kilogram], acestea fiind prețurile oficiale, chiar dacă presupunem că Cetarsa a efectuat alte plăți către producători precum noi.”

- 141 Trebuie arătat că, contrar a ceea ce lasă să se înțeleagă reclamanta, domnul D. nu era pur și simplu un angajat al departamentului financiar al Dimon International, ci, printre altele, era și membru al consiliului de administrație al reclamantei.
- 142 Considerentul (179) al deciziei atacate se referă la un raport al domnului B. din data de 5 mai 1998, care era destinat domnului T. și a cărui copie fusese trimisă prin fax în ziua anterioară de domnul B. celorlalți doi membri ai consiliului de administrație

al Agroexpansi3n. Trebuie s3 se constate c3, 3n acest raport, care descrie derularea campaniei de achiziție de tutun din anul 1998, se ar3t3 3n special c3 „Agroexpansi3n a contribuit 3n mod semnificativ la ajungerea la anumite acorduri 3ntre societ3ți pentru a evita r3zboiul prețurilor din anul [anterior]”, c3 „prețurile au fost negociate cu sindicatele și cu [grupurile de produc3tori de tutun]”, c3, „pentru prima dat3, [...] [a fost evitat] r3zboiul dintre 3ntreprinderi și fiecare a putut achiziționa cantit3țile pe care le dorea” și c3 „negocierile cu [aceste grupuri] au fost dificile, dar toate 3ntreprinderile și-au menținut punctul de vedere cu seriozitate și cu spirit de colaborare”. 3n raportul menționat se ar3t3 de asemenea c3 Agroexpansi3n și WWTE s-au angajat s3 achiziționeze aceleași cantit3ți de tutun ca 3n anul anterior și c3 procesatorii au convenit s3 pl3teasc3 grupurilor de produc3tori avansuri de 35 ESP/kg pentru soiul Virginia și de 45 ESP/kg pentru soiul Burley. 3n sfârșit, se menționeaz3 „oportunitatea unor alte acorduri 3n viitor 3ntre procesatori”. Av3nd 3n vedere aceste elemente, nu se poate contesta c3 raportul din 5 mai 1998 f3cea referire la practicile ilegale 3n cauz3.

¹⁴³ Aceast3 concluzie este valabil3 și 3n ceea ce privește mesajul electronic trimis de domnul B. domnului S. la 30 octombrie 2000, la care face trimitere nota de subsol 217 din decizia atacat3. Astfel, 3n acest mesaj, domnul B. 3ncepe prin a aminti c3, cu ocazia unei reuniuni organizate 3n cadrul Anetab, procesatorii discutaser3 despre o majorare a prețurilor solicitat3 de grupurile și de sindicatele de produc3tori și conveniser3 3n unanimitate s3 nu o accepte. 3n continuare, domnul B. ar3t3 c3, cu ocazia unei reuniuni care a avut loc cu aceste grupuri și sindicate, procesatorii și-au menținut poziția și i-au informat 3n mod clar c3 resping cererea de majorare cu 20% pe care aceștia o prezentaser3.

¹⁴⁴ 3n ceea ce privește mesajul electronic trimis de domnul B. domnului S. la 9 mai 2001, menționat 3n nota de subsol 229 din decizia atacat3, 3n acesta se ar3t3 c3 procesatorii s-au reunit la sediul Anetab „pentru a preg3ti discuțiile cu produc3torii cu privire la prețuri” și se face astfel referire 3n mod clar la faptul c3 procesatorii se 3nțelegeau cu privire la prețurile de achiziție a tutunului brut.

- 145 În continuare, precum în cazul „rapoartelor de activitate” și al „rapoartelor de pe teren” citate anterior, trebuie să se considere că Comisia a apreciat în mod întemeiat în considerentul (380) al deciziei atacate că reclamanta era informată cu privire la conținutul documentelor menționate la punctele 140-144 de mai sus și, prin urmare, cu privire la practicile ilegale în cauză, chiar dacă, în mod oficial, acestea nu îi erau adresate.
- 146 Astfel, în ceea ce privește raportul din data de 5 mai 1998 pe care domnul B. îl trimisese domnului T. (a se vedea punctul 142 de mai sus), s-a explicat deja la punctul 134 de mai sus că acesta din urmă acționa în numele reclamantei și avea rolul de intermediar între aceasta și Agroexpansión. În ceea ce privește faxul din 14 decembrie 1998 (a se vedea punctul 140 de mai sus), care îi fusese trimis domnului D. la Dimon International, este suficient să se amintească că acesta din urmă era în special membru al consiliului de administrație al reclamantei.
- 147 În ceea ce privește mesajele electronice din 30 octombrie 2000 și din 9 mai 2001 (a se vedea punctele 143 și 144 de mai sus), acestea fuseseră trimise domnului S. Contrar a ceea ce lasă să se înțeleagă reclamanta, acesta din urmă nu era un simplu angajat al Dimon International Services, ci ocupa o poziție de prim-plan în cadrul grupului Dimon, astfel încât, precum în cazul domnului T., Comisia avea dreptul să considere că acesta acționa în numele societății care se afla la conducerea grupului respectiv, în cazul de față reclamanta. Astfel, Agroexpansión a arătat, în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile pe care reclamanta a anexat-o la cererea introductivă, că, din anul 2000, domnul S. „ocupa un post de coordonare a operațiunilor în Europa”. De asemenea, în răspunsul din 18 martie 2002 la o solicitare de informații formulată de Comisie, pe care aceasta din urmă a comunicat-o Tribunalului ca urmare a unei întrebări scrise care îi fusese adresată în cadrul măsurilor de organizare a procedurii (a se vedea punctul 69 de mai sus), Agroexpansión a precizat că domnul S. exercita funcția de „director regional al grupului Dimon în Europa”. În plus, în raportul financiar anual referitor la anul fiscal încheiat la 30 iunie 2001 pe care aceasta l-a prezentat

la U.S. Securities Exchange Commission (Comisia Americană privind Operațiunile Bursiere), reclamanta a arătat că, din martie 1999, domnul S. ocupa în cadrul acesteia postul de „Senior Vice President-Regional Director Europe”.

148 Anumite precizări conținute în mesajul electronic din 9 mai 2001 și în răspunsul dat de domnul S. la acest mesaj confirmă din nou importanța rolului său în cadrul grupului Dimon. Astfel, în acest mesaj, domnul B. îl informează pe domnul S. și cu privire la o reuniune pe care a avut-o cu președintele Deltafina, în afara celei care avusese loc la sediul Anetab, pentru a discuta despre două aspecte pe care le consideră „foarte importante” și îi aduce la cunoștință că acesta din urmă îi va telefona cât mai curând posibil pentru a se ajunge la un acord cu privire la acest aspect. Prin mesajul electronic din aceeași zi, domnul S. i-a răspuns domnului B. că tocmai vorbise cu președintele Deltafina și că conveniseră să se întâlnească în foarte scurt timp. Acesta i-a comunicat de asemenea domnului B. că era de acord cu propunerile pe care i le făcuse în legătură cu aspectele amintite mai sus.

149 În sfârșit, din lipsa oricărei reacții a reclamantei față de participarea Agroexpansión la încălcare, în condițiile în care era astfel informată cu privire la acest aspect, Comisia putea să deducă în mod legitim că reclamanta aproba tacit comportamentul ilegal al filialei sale și să considere că această aprobare constituia un indiciu suplimentar al exercitării unei influențe decisive asupra comportamentului filialei (a se vedea punctul 136 de mai sus).

150 În ceea ce privește corespondența care face parte din a doua dintre categoriile menționate la punctul 137 de mai sus, aceasta este identificată în nota de subsol 304 din decizia atacată. În esență, este vorba despre faxuri sau mesaje electronice schimbate între domnul B., pe de o parte, și domnul T. sau S., pe de altă parte. Pentru motivele deja prezentate la punctele 134, 147 și 148 de mai sus, aceștia din urmă trebuie considerați ca acționând în numele reclamantei.

151 O parte din această corespondență privește un contract care datează din septembrie 1998 și care a fost renegociat în 2001 prin care anumite operațiuni de procesare a tutunului desfășurate de Agroexpansión au fost transferate Cetarsa. Din corespondența

menționată reiese în mod clar că acest contract a fost încheiat de domnul B. în numele și pe seama reclamantei și că aceasta din urmă, prin intermediul domnilor T. și S., a exercitat în mod efectiv o influență decisivă asupra negocierilor cu privire la respectivul contract.

- 152 Astfel, în faxul trimis domnului T. la 9 septembrie 1998, după ce a arătat că avusese recent mai multe întâlniri cu Cetarsa pentru a încerca să soluționeze „problemele nerezolvate ale [reclamantei]”, domnul B. solicita în mod expres acordul domnului T. cu privire la anumite condiții contractuale menționate în procesul-verbal al uneia dintre întâlniri, anexat la acest fax. Trebuie subliniat că, în respectivul proces-verbal, domnul B. este identificat în mod expres drept reprezentant al reclamantei. În același sens, trebuie arătat că, prin faxul din 14 septembrie 1998, domnul B. îl informează pe domnul T. că, „potrivit indicațiilor [sale]”, a avut o nouă întâlnire cu Cetarsa și că au fost aduse modificări la contractul care urma să fie semnat cu aceasta din urmă, în privința cărora solicită acordul domnului T. În faxul din 15 septembrie 1998, domnul B. îl informează pe domnul T. că a comunicat Cetarsa propunerea de modificare pe care aceasta din urmă i-o transmisese în ziua anterioară și că acest procesator făcuse o contrapropunere. Domnul B. îl invită pe domnul T. să îi comunice dacă trebuie să o accepte. În sfârșit, trebuie arătat că, în versiunea finală a contractului încheiat cu Cetarsa, pe care domnul B. a trimis-o domnului T. prin faxul din 18 septembrie 1998, reclamanta s-a identificat în mod expres ca fiind una dintre cele două părți la contract și l-a identificat pe domnul B. ca reprezentant al său.

- 153 De asemenea, trebuie arătat că, în mesajul electronic din 3 aprilie 2001, domnul B. l-a informat pe domnul S. cu privire la derularea renegocierii contractului menționat la punctul 152 de mai sus, și-a exprimat temerea că Cetarsa i-ar putea pretinde reclamantei aceleași condiții pe care le convenise cu domnul M., președintele Deltafina, în cadrul unui contract încheiat cu acesta din urmă în numele Universal, și l-a invitat, prin urmare, pe domnul S. să ia legătura cu domnul M. Din mesajul electronic din ziua următoare adresat de domnul S. domnului B. reiese că primul a încercat efectiv să îl contacteze pe domnul M.

- 154 În sfârșit, trebuie observat că, în mesajul electronic din 7 martie 2001, domnul B. îl informează pe domnul S. cu privire la o întâlnire care, „astfel cum s-a convenit la Camberley” (care este sediul Dimon International Services din Regatul Unit), a avut loc în ziua anterioară cu un reprezentant al Cetarsa și în cursul căreia au discutat în special despre anumite aspecte ale contractului în curs de renegociere cu aceasta din urmă.
- 155 O altă parte a corespondenței care se încadrează în cea de a doua dintre categoriile menționate la punctul 137 de mai sus privește un contract prin care Deltafina achiziționează o mare parte din tutunul procesat de Agroexpansión. Astfel, în faxul din 14 septembrie 1998, domnul T. îi solicită domnului B. să îi ofere precizări cu privire la anumite prețuri și la alte condiții convenite în cadrul acestui contract. Prin faxul din aceeași zi, domnul B. i-a furnizat precizări domnului T. De asemenea, în faxul din 14 decembrie 1998 menționat la punctul 140 de mai sus, pe lângă referirile făcute la practicile ilegale în cauză, domnul B. răspunde la o întrebare pe care domnul D. – care era în special membru al consiliului de administrație al reclamantei – i-o adresase cu privire la executarea acestui contract. În sfârșit, mesajul electronic din 9 mai 2001 menționat la punctele 144 și 147 de mai sus dovedește nu numai că reclamanta era informată cu privire la practicile respective, ci și că aceasta exercita o influență asupra relațiilor comerciale dintre Agroexpansión și Deltafina.
- 156 În sfârșit, în ceea ce privește al treilea tip de corespondență dintre cele menționate la punctul 137 de mai sus, acesta este detaliat în nota de subsol 305 din decizia atacată.
- 157 Este vorba despre mesaje electronice adresate de domnul B. domnului S. care, astfel cum Comisia precizează în considerentul (379) al deciziei atacate, privesc, mai general, condițiile de achiziție a tutunului brut și cadrul normativ aplicabil în Spania. Aceste mesaje sunt pertinente în măsura în care demonstrează că reclamanta, prin intermediul domnului S., urmărea îndeaproape situația de pe piața spaniolă.

158 În ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia corespondența examinată la punctele 150-157 de mai sus nu are nicio legătură cu achizițiile de tutun brut, acesta este lipsit de relevanță. Astfel, autonomia unei filiale în raport cu societatea-mamă a acesteia nu trebuie apreciată exclusiv din perspectiva activității sale în domeniul produselor vizate de încălcare. Astfel cum s-a arătat deja la punctul 92 de mai sus, pentru a determina dacă o filială își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, trebuie luate în considerare toate elementele pertinente referitoare la legăturile organizatorice, economice și juridice care unesc filiala și societatea-mamă, care pot varia în funcție de fiecare caz în parte și nu pot face, așadar, obiectul unei enumerări exhaustive.

— Cu privire la argumentele invocate de reclamantă pentru a demonstra că Agroexpansión acționa în mod autonom pe piață

159 Mai întâi, trebuie arătat că reclamanta își întemeiază o mare parte din raționament pe teza potrivit căreia influența decisivă pe care o societate-mamă trebuie să o exercite pentru a se stabili în sarcina sa răspunderea pentru încălcarea săvârșită de filiala sa trebuie să privească activități care sunt legate în mod direct de respectiva încălcare, în speță achiziția de tutun brut. Or, pentru motivele prezentate la punctele 92 și 158 de mai sus, această teză nu poate fi primită.

160 Astfel, afirmația reclamantei potrivit căreia aceasta nu a instituit niciodată un mecanism de control al activităților de achiziție de tutun brut ale Agroexpansión nu poate fi suficientă pentru a dovedi că aceasta din urmă acționa în mod autonom pe piață. Aceeași situație se regăsește și în ceea ce privește afirmația sa potrivit căreia aceasta nu a dat niciodată vreun ordin sau vreo instrucțiune Agroexpansión în ceea ce privește politica sa de achiziție sau reuniunile cu ceilalți procesatori sau cu producătorii. Aceste afirmații sunt cu atât mai puțin concludente cu cât, astfel cum rezultă din documentele examinate la punctele 150-155 de mai sus, reclamanta, prin intermediul domnului T. sau S., intervenea în mod activ în alte aspecte ale politicii comerciale a

Agroexpansi3n, și anume subcontractarea anumitor operațiuni de procesare a tutunului brut și vânzarea tutunului procesat.

161 În continuare, în ceea ce privește împrejurarea potrivit căreia domnul B. și celelalte organe de conducere ale Agroexpansi3n au fost menținuți pe posturi atunci când a fost achiziționată de Intabex, aceasta nu demonstrează în sine că Agroexpansi3n acțiunea în mod autonom pe piață. Astfel, situația amintită nu rezulta dintr-o decizie autonomă a acesteia din urmă, ci dintr-o alegere deliberată a reclamantei înseși, astfel cum aceasta a arătat în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, care era justificată prin lipsa de experiență în domeniul achiziției de tutun brut în Spania și prin obstacolul constituit de limbă.

162 Pe de altă parte, referitor la contractul de conducere, deși este adevărat că acesta îi conferă domnului B. competențe extinse în ceea ce privește administrarea Agroexpansi3n și îndeosebi achizițiile de tutun brut, nu este mai puțin adevărat că la articolul 1 alineatul (1) din acesta se prevede în mod expres că domnul B. este obligat să acționeze cu respectarea, printre altele, a „metodelor și a procedurilor care îi sunt impuse de consiliul de administrație [al Agroexpansi3n]”. În plus, la articolul 1 alineatul (2) din contractul de conducere se prevede obligația domnului B. de a „informa în mod constant și detaliat [acest consiliu de administrație] cu privire la dezvoltarea activităților societății și [de a] pregăti și prezenta la datele și în formatul care îi sunt indicate rapoartele pe care [respectivul] consiliu de administrație le-ar putea solicita”. Este, așadar, clar că, în exercitarea atribuțiilor sale, inclusiv a celor referitoare la achizițiile de tutun brut, domnul B. era supus în continuare controlului exercitat de consiliul de administrație al Agroexpansi3n, precum și directivelor pe care acesta i le putea adresa. La întrebarea adresată de Tribunal în ședință cu privire la acest subiect, reclamanta a admis de altfel în mod expres că, precum în cazul oricărei alte societăți din Spania, consiliul de administrație al Agroexpansi3n avea competența de a respinge, de a modifica sau de a anula deciziile directorului său general. Faptul, presupunându-l dovedit, că, în practică, acest consiliu de administrație nu a procedat niciodată în acest mod, nici nu a elaborat „metode” sau „proceduri” precum cele avute

în vedere mai sus nu schimbă cu nimic faptul că, contrar a ceea ce lasă să se înțeleagă reclamanta, domnul B. nu beneficia de o totală libertate de acțiune în ceea ce privește administrarea societății, nici în ceea ce privește politica acesteia de achiziție de tutun brut. Trebuie adăugat că atribuirea de competențe realizată în favoarea domnului B. în contractul de conducere nu era cu nimic excepțională și nu deosebea cu nimic Agroexpansión de alte societăți de drept spaniol, contrar susținerilor reclamantei. Astfel, este destul de obișnuit ca consiliul de administrație al unei societăți să nu se ocupe de activitățile curente ale acesteia.

163 Având în vedere constatarea de la punctul 135 de mai sus, potrivit căreia reclamanta, prin intermediul membrilor pe care îi desemnase în consiliul de administrație al Agroexpansión și în special al domnului T., superviza activitățile acesteia, argumentele întemeiate pe contractul de conducere și competențele atribuite domnului B. nu pot fi convingătoare. În același sens, în ceea ce privește, mai general, faptul că Agroexpansión dispune de propria sa conducere locală, trebuie să se considere, astfel cum sugerează și Comisia, că nu dovedește, în sine, că aceasta își stabilește comportamentul pe piață în mod autonom în raport cu societatea sa mamă. Astfel, în speță, deși, desigur, Agroexpansión se afla într-o asemenea situație, nu este mai puțin adevărat că aceasta acționa sub controlul reclamantei și că aceasta din urmă avea chiar un rol activ în anumite aspecte ale politicii sale comerciale (a se vedea în special punctele 150-155 de mai sus).

164 În sfârșit, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia niciunul dintre cei patru membri ai consiliului de administrație al Agroexpansión nu era simultan membru al propriului său consiliu de administrație sau al propriilor sale organe de conducere, trebuie arătat că, deși suprapunerea organelor de conducere ale unei societăți-mamă și ale filialei sale constituie un indiciu al exercitării efective a unei influențe decisive, din lipsa unei astfel de suprapuneri nu se poate deduce că filiala respectivă acționează în mod autonom pe piață. Trebuie adăugat că, astfel cum s-a arătat deja la punctul 133 de mai sus, doi dintre cei patru membri ai consiliului de administrație al Agroexpansión care fuseseră desemnați de reclamantă, atunci când aceasta a achiziționat-o prin intermediul Intabex, exercitau deja funcții importante în cadrul altor societăți ale grupului Dimon.

- 165 Din ansamblul considerațiilor de mai sus rezultă că Comisia a decis în mod întemeiat în sensul existenței, de la 18 noiembrie 1997, a unei entități economice unice constituite din Agroexpansión și reclamantă și, în consecință, a considerat-o pe aceasta din urmă răspunzătoare pentru încălcare, precum și pentru plata amenzii și a menționat-o printre destinatarii deciziei atacate.
- 166 Având în vedere principiile amintite la punctele 99-101 de mai sus, trebuie să se concluzioneze că, pentru a calcula plafonul de 10% prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, tot în mod întemeiat, Comisia s-a bazat pe cifra de afaceri consolidată realizată de reclamantă în 2003, anul anterior celui în care a fost adoptată decizia atacată.
- 167 Primul motiv trebuie, așadar, respins ca nefondat.

2. Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea obligației de motivare

Argumentele părților

- 168 În ședință, reclamanta a invocat un motiv nou, întemeiat pe încălcarea obligației de motivare. În susținerea respectivului motiv, aceasta precizează, mai întâi, că din decizia atacată nu reieșea că elementele menționate în considerentul (379) al acesteia erau menite să confirme prezumția de exercitare efectivă a unei influențe decisive rezultate din deținerea de către ea a totalității capitalului Agroexpansión. Aceste elemente s-ar referi, în realitate, la posibilitatea de a exercita o astfel de influență. În continuare, din decizia atacată nu ar rezulta nici că Comisia considera că rapoartele și corespondența

care fuseseră transmise domnului T. erau destinate reclamantei. În sfârșit, în înscrierile sale, pentru a dovedi acest din urmă fapt, Comisia s-ar fi întemeiat pe un document care nu a fost menționat în decizia atacată, și anume pe un fax trimis de domnul B. domnului T. la 29 aprilie 1998.

- 169 Comisia arată că al cincilea motiv trebuie respins ca inadmisibil, întrucât este nou, și, în orice caz, ca nefondat.

Aprecierea Tribunalului

- 170 Se impune constatarea că numai în ședință reclamanta a invocat, pentru prima dată, un motiv întemeiat pe încălcarea obligației de motivare. Totuși, această împrejurare nu atrage consecința că Tribunalul nu îl poate examina în speță. Astfel, în cadrul unei acțiuni în anulare, motivul întemeiat pe lipsa motivării sau pe o motivare insuficientă a unui act constituie un motiv de ordine publică care poate, chiar trebuie, să fie invocat din oficiu de instanța Uniunii și care, în consecință, poate fi invocat de părți în orice stadiu al procedurii (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 2001, Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, T-45/98 și T-47/98, Rec., p. II-3757, punctul 125).
- 171 Potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea impusă de articolul 253 CE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente, să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul de a primi explicații propriu destinatarului sau altor persoane vizate în mod direct și

individual de acest act. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (a se vedea Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63 și jurisprudența citată, și Hotărârea Hoek Loos/Comisia, punctul 100 de mai sus, punctul 58).

¹⁷² De asemenea, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când o decizie în care este aplicat articolul 81 CE privește o pluralitate de destinatari și se pune problema imputabilității încălcării, aceasta trebuie să cuprindă o motivare suficientă în raport cu fiecare dintre destinatari, în special cu aceia dintre ei care, potrivit deciziei respective, trebuie să poarte răspunderea pentru această încălcare (Hotărârea Tribunalului din 28 aprilie 1994, AWS Benelux/Comisia, T-38/92, Rec., p. II-211, punctul 26, și Hotărârea din 27 septembrie 2006, Akzo Nobel/Comisia, T-330/01, Rec., p. II-3389, punctul 93).

¹⁷³ În speță, din rezumatul părții din decizia atacată referitoare la destinatarii săi care figurează la punctele 27-37 de mai sus, precum și din constatările de la punctele 104-119 de mai sus reiese că, în decizia atacată, Comisia a furnizat o justificare suficientă a motivelor pentru care decisese să stabilească în sarcina reclamantei răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Agroexpansión. Făcând trimitere la jurisprudența Curții și a Tribunalului, Comisia a prezentat astfel principiile pe care intenționa să le aplice pentru a stabili respectivii destinatari. În ceea ce o privește în special pe reclamantă, mai întâi, Comisia a arătat că, începând cu al doilea semestru al anului 1997, aceasta deținea totalitatea capitalului Agroexpansión. În continuare, ea a considerat că era dovedit că reclamanta exercita în mod efectiv o influență decisivă asupra comportamentului Agroexpansión, întemeindu-se în această privință nu numai pe prezumția

rezultată din deținerea totalității capitalului filialei, ci și pe anumite elemente suplimentare care confirmau această exercitare efectivă. În sfârșit, Comisia a considerat că niciunul dintre argumentele invocate de reclamantă în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile nu permitea să se ajungă la o concluzie contrară.

- 174 Desigur, a doua teză a considerentului (378) al deciziei atacate poate crea confuzie, întrucât arată că elementele suplimentare descrise în considerentul următor confirmă „prezumția potrivit căreia [reclamanta] era în măsură să exercite o influență decisivă”. Cu toate acestea, astfel cum s-a arătat deja la punctul 117 de mai sus, din interpretarea coroborată a considerentelor (372) și (377), precum și din prima teză a considerentului (378) al deciziei atacate reiese în mod clar că, în realitate, aceste elemente erau menite să confirme prezumția potrivit căreia o societate-mamă exercită în mod efectiv o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale în cazul în care deține totalitatea capitalului acesteia. Reclamanta are cu atât mai puțin motive să pretindă că nu putea interpreta în acest sens decizia atacată, cu cât, în cererea introductivă, aceasta contestă în mod expres că elementele respective confirmă că exercita o influență decisivă asupra Agroexpansión. Obiectul prezumției stabilite de jurisprudență, menționată în considerentul (372) al deciziei atacate și amintită la punctele 95 și 96 de mai sus, îl constituie în mod vădit exercitarea efectivă a unei astfel de influențe, iar nu posibilitatea de a o exercita.

- 175 Pe de altă parte, reclamanta nu poate pretinde în mod serios nici că, înainte să fi luat cunoștință de înscrisurile Comisiei, nu putea înțelege că aceasta aprecia că domnul T. trebuia considerat ca acționând ca intermediar pentru ea. Astfel, pe de o parte, cea mai mare parte a documentelor identificate în mod expres în notele de subsol 303 și 304 din decizia atacată și pe care Comisia le descrie în această decizie în sensul că ar fi fost trimise reclamantei era adresată domnului T. Pe de altă parte, atât în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, cât și în cererea introductivă, reclamanta a prezentat observații detaliate cu privire la rolul și la funcțiile domnului T. în cadrul grupului Dimon, insistând în special asupra faptului că acesta nu fusese niciodată membru al consiliului său de administrație, al organelor sale de conducere sau al personalului său.

- 176 În sfârșit, în ceea ce privește faxul din 29 aprilie 1998 adresat de domnul B. domnului T., este suficient să se arate că acesta nu a fost utilizat de Tribunal ca element de probă pentru a valida concluzia Comisiei potrivit căreia reclamanta exercita în mod efectiv o influență decisivă asupra comportamentului Agroexpansión, întrucât această împrejurare fusese demonstrată corespunzător cerințelor legale prin elementele de probă menționate în considerentul (379) al deciziei atacate (a se vedea punctele 128 și 130-158 de mai sus).
- 177 Rezultă că al cincilea motiv trebuie respins ca nefondat.

3. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și răspunderii personale

Argumentele părților

- 178 În cadrul celui de al doilea motiv, invocat cu titlu subsidiar în raport cu primul, reclamanta arată că Comisia a încălcat principiile proporționalității și răspunderii personale, în măsura în care a considerat-o răspunzătoare pentru încălcarea săvârșită de Agroexpansión fără să fi demonstrat că luase parte în mod direct la aceasta, de exemplu, prin faptul că a dat instrucțiuni specifice acestei filiale sau că a supervizat participarea sa la înțelegere. Reclamanta afirmă că faptul că o societate-mamă a primit „informații izolate” cu privire la practici restrictive pe care le-a efectuat filiala sa nu poate fi suficient pentru a se stabili în sarcina sa răspunderea pentru comportamentul ilicit al acesteia din urmă. Ar trebui să se demonstreze cel puțin că aceasta era informată „în mod periodic și constant” sau „în detaliu” cu privire la încălcare.

- 179 Făcând trimitere la argumentele pe care le-a dezvoltat în cadrul primului motiv, reclamanta repetă că nu avea cunoștință de comunicările care îi fuseseră adresate de Agroexpansión și care conțineau informații cu privire la politica de achiziție a acesteia din urmă sau la probele materiale ale practicilor ilegale în cauză.
- 180 Comisia consideră că al doilea motiv trebuie respins din aceleași rațiuni precum primul, de vreme ce constituie, în esență, o repetare a acestuia.

Aprecierea Tribunalului

- 181 Mai întâi, trebuie respins argumentul reclamantei întemeiat pe faptul că Comisia nu a demonstrat că aceasta luase parte în mod direct la încălcare, de exemplu, prin instrucțiuni date filialei sale să săvârșească această încălcare sau prin supervizarea participării la încălcare a filialei menționate. Prin urmare, astfel cum s-a arătat deja la punctul 93 de mai sus, nu o relație de instigare privind încălcarea între societatea-mamă și filiala sa, nici, cu atât mai puțin, o implicare a celei dintâi în respectiva încălcare, ci faptul că acestea constituie o singură întreprindere în sensul articolului 81 CE permite Comisiei să adreseze societății-mamă a unui grup de societăți decizia prin care se aplică amenzi.
- 182 În continuare, trebuie amintit că, pentru a stabili răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Agroexpansión în sarcina reclamantei, Comisia nu s-a întemeiat numai pe prezumția de exercitare efectivă a unei influențe decisive rezultată din deținerea totalității capitalului filialei sale, ci și pe anumite elemente suplimentare care demonstrează o astfel de exercitare efectivă de către reclamantă. Aceste elemente constau în corespondența și în diferitele rapoarte provenite de la Agroexpansión și care demonstrează că reclamanta, prin intermediul domnului T., S. sau D., nu numai că era informată cu privire la practicile ilegale în cauză, ci și – ceea ce ea omite să menționeze în cadrul prezentului motiv – intervenea în anumite relații comerciale dintre filiala sa și

Deltafina sau Cetarsa și urmărirea îndeaproape situația de pe piața spaniolă (a se vedea punctele 130-158 de mai sus).

- 183 În sfârșit, nu se poate pretinde în mod serios că reclamantei i-au fost comunicate numai „informații izolate” cu privire la practicile ilegale în cauză. Astfel, se face referire la aceste practici în rapoartele de activitate ale Agroexpansión din februarie, din martie, din aprilie și din octombrie 1999 și din ianuarie, din mai, din septembrie și din noiembrie 2000, în raportul de pe teren al Agroexpansión din mai 2001, în faxul din 14 decembrie 1998 trimis de domnul B. domnului D. (a se vedea punctul 140 de mai sus), în raportul domnului B. din 5 mai 1998 (a se vedea punctul 142 de mai sus) și în mesajele electronice din 30 octombrie 2000 și din 9 mai 2001 adresate de domnul B. domnului S. (a se vedea punctul 143 și 144 de mai sus).
- 184 Având în vedere considerațiile de mai sus, al doilea motiv trebuie respins ca nefondat. Prin urmare, trebuie respinse concluziile prin care se solicită anularea în parte a deciziei atacate.

4. Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime

Argumentele părților

- 185 Reclamanta pretinde că Agroexpansión a încetat să participe la încălcare de îndată ce a intervenit Comisia și impută acesteia din urmă faptul că a adus atingere încrederii sale legitime, întrucât, la momentul stabilirii cuantumului amenzii, a omis să rețină această circumstanță atenuantă, conform punctului 3 din Liniile directoare și conform practicii sale decizionale.

- 186 Potrivit reclamantei, Comisia se poate abține să rețină o astfel de circumstanță atenuantă numai în cazul în care a avut loc o încălcare intenționată a normelor de concurență.
- 187 Pe de altă parte, în replică, aceasta subliniază că nu a pus capăt încălcării înainte de data primelor intervenții ale Comisiei, ci chiar în ziua în care acestea au avut loc, și anume la 3 octombrie 2001.
- 188 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.
- 189 În duplică, făcând referire la afirmația reclamantei potrivit căreia încălcarea a încetat abia la 3 octombrie 2001 (a se vedea punctul 187 de mai sus), Comisia solicită Tribunalului să aplice, în temeiul duratei încălcării, o majorare suplimentară de 5 % la cuantumul de plecare al amenzii. În această ipoteză, participarea reclamantei la încălcare ar fi avut astfel o durată mai mare de cinci ani și șase luni.

Aprecierea Tribunalului

- 190 Trebuie amintit că, la stabilirea cuantumului amenzilor, Comisia trebuie să se conformeze, în principiu, propriilor Linii directoare. Cu toate acestea, în Liniile directoare nu se arată că fiecare dintre circumstanțele atenuante enumerate la punctul 3 din aceste Linii directoare trebuie luată întotdeauna în considerare de Comisie în mod separat și aceasta nu este obligată să acorde în mod automat o reducere suplimentară în acest temei, caracterul adecvat al unei eventuale reduceri a amenzii în temeiul circumstanțelor atenuante trebuind să fie apreciat din punct de vedere global, ținând seama de ansamblul circumstanțelor pertinente. Astfel, adoptarea Liniilor directoare nu a lipsit de relevanță jurisprudența anterioară potrivit căreia Comisia dispune de o

putere de apreciere care îi permite să ia sau să nu ia în considerare anumite elemente atunci când stabilește, în special în funcție de circumstanțele din speță, cuantumul amenzilor pe care intenționează să le aplice. Astfel, în absența din Liniile directoare a unei dispoziții imperative privind circumstanțele atenuante care pot fi avute în vedere, trebuie să se considere că Comisia a păstrat o anumită marjă pentru a aprecia în mod global importanța unei eventuale reduceri a cuantumului amenzilor în temeiul circumstanțelor atenuante (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, T-259/02-T-264/02 și T-271/02, Rec., p. II-5169, punctul 473 și jurisprudența citată).

191 Potrivit punctului 3 a treia liniuță din Liniile directoare, „încetarea încălcării de îndată ce intervine Comisia (în special atunci când desfășoară verificări)” este una dintre circumstanțele atenuante.

192 Totuși, potrivit unei jurisprudențe consacrate, această încetare nu poate, în mod logic, să constituie o circumstanță atenuantă decât dacă există motive pentru a se presupune că întreprinderile în cauză au fost determinate să înceteze comportamentele lor anticoncurențiale prin intervențiile în discuție, cazul în care încălcarea încetase deja anterior datei primelor intervenții ale Comisiei nefiind acoperit de această dispoziție din Liniile directoare (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Dalmine/Comisia, T-50/00, Rec., p. II-2395, punctele 328 și 329, confirmată în recurs de Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Dalmine/Comisia, C-407/04 P, Rep., p. I-829, punctul 158).

193 Or, în speță, încălcarea a încetat la 10 august 2001, respectiv înaintea datei la care au avut loc primele verificări efectuate de Comisie, în speță la 3 octombrie 2001. Prin urmare, astfel cum reiese din considerentul (432) al deciziei atacate, deși procesatorii au declarat că înțelegerea lor încetase să existe la această din urmă dată, Comisia a reținut-o pe prima drept data încetării încălcării, pentru motivul că „ultima probă” de

care dispunea era o reuniune din 10 august 2001, menționată în considerentul (260) al deciziei atacate. Prin urmare, respectiva încetare nu poate constitui o circumstanță atenuantă în vederea stabilirii cuantumului amenzii.

¹⁹⁴ Trebuie adăugat că, deși Comisia considerase că încălcarea încetase în aceeași zi în care aceasta efectuase primele sale verificări, în mod cu totul întemeiat, Comisia nu a reținut circumstanța invocată de reclamantă. Astfel, reducerea amenzii pentru încetarea unei încălcări de îndată ce intervine Comisia nu poate fi automată, ci depinde de o evaluare a împrejurărilor cauzei de către aceasta din urmă, în cadrul exercitării puterii sale de apreciere. În această privință, aplicarea punctului 3 a treia liniuță din Liniile directoare în favoarea unei întreprinderi va fi întru totul adecvată într-o situație în care caracterul anticoncurențial al comportamentului în cauză nu este evident. În schimb, aplicarea acesteia ar fi mai puțin potrivită, în principiu, într-o situație în care comportamentul respectiv este în mod clar anticoncurențial, presupunând că a fost dovedit (Hotărârea Tribunalului din 11 martie 1999, *Aristrain/Comisia*, T-156/94, Rec., p. II-645, punctul 138, și Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, *Mannesmann-röhren-Werke/Comisia*, T-44/00, Rec., p. II-2223, punctul 281).

¹⁹⁵ Or, în speță, nu exista nicio îndoială cu privire la caracterul anticoncurențial al comportamentului *Agroexpansión*. Astfel, înțelegerea procesatorilor având ca obiect stabilirea prețurilor și împărțirea pieței [a se vedea considerentele (278)-(317) ale deciziei atacate] corespunde unui tip de încălcare clasică și deosebit de gravă [a se vedea considerentele (409)-(411) ale deciziei atacate] a dreptului concurenței și unui comportament a cărui ilegalitate a fost afirmată de Comisie în mai multe rânduri de îndată ce aceasta a intervenit în materie. În plus, faptul că această înțelegere avea un aspect secret confirmă că *Agroexpansión* era pe deplin conștientă de caracterul ilicit al comportamentului său.

¹⁹⁶ Rezultă că al patrulea motiv trebuie respins ca nefondat.

197 În ceea ce privește cererea Comisiei prin care aceasta solicită aplicarea unei majorări suplimentare cu 5 % a cuantumului de plecare al amenzii stabilite pentru Agroexpansi3n, în temeiul duratei înc3lcării, Tribunalul apreciază că aceasta nu trebuie admisă. Astfel, arătând că înc3lcarea încetase la 3 octombrie 2001, iar nu la 10 august 2001, reclamanta intenționa nu atât să conteste aprecierea duratei înc3lcării efectuată de Comisie, cât să răspundă la un argument formulat de aceasta din urmă în memoriul în apărare și potrivit căruia luarea în considerare a celei de a doua date drept data încetării înc3lcării avusese deja un efect favorabil asupra situației reclamantei.

5. Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe înc3lcarea principiilor proporționalității și răspunderii personale, precum și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003

Argumentele părților

198 În cadrul celui de al treilea motiv, invocat cu titlu subsidiar în raport cu primul, reclamanta, făcând trimitere la considerentul (386) al deciziei atacate, arată că nu ar fi trebuit să fie considerată răspunzătoare pentru înc3lcarea săvârșită de Agroexpansi3n în perioada anterioară datei de 18 noiembrie 1997 și că amenda trebuie să fie, așadar, redusă în consecință.

199 Reclamanta apreciază că, în ceea ce privește perioada menționată, amenda ar fi trebuit să fie calculată fără a aplica, în scop de descurajare, vreun coeficient multiplicator la cuantumului de plecare al amenzii, întrucât, la acea dată, Agroexpansi3n nu făcea parte dintr-o multinațională.

- 200 În ceea ce privește perioada cuprinsă între 18 noiembrie 1997 și 10 august 2001, aceasta arată că amenda trebuie calculată prin deducerea din quantumul impus Agroexpansión la articolul 3 din decizia atacată a quantumului care îi poate fi atribuit în mod exclusiv pentru perioada anterioară datei de 18 noiembrie 1997.
- 201 Comisia recunoaște că valoarea amenzii pe care reclamanta este obligată să o plătească în solidar cu Agroexpansión ar trebui să fie inferioară valorii totale a amenzii aplicate acesteia din urmă. Comisia respinge totuși argumentul reclamantei potrivit căruia quantumul amenzii ar trebui calculat cu excluderea aplicării, în scop de descușajare, a coeficientului multiplicator pentru perioada anterioară datei de 18 noiembrie 1997. Aceasta apreciază că reclamanta ar trebui declarată răspunzătoare în solidar cu Agroexpansión pentru plata amenzii până la concurența unei sume de 2 332 800 de euro, în timp ce aceasta din urmă ar trebui să rămână răspunzătoare pentru plata quantumului total al amenzii, și anume 2 592 000 de euro (din care 259 200 de euro cu titlu exclusiv). Comisia ajunge la quantumul de 2 332 800 de euro ținând seama de faptul că reclamanta poate fi considerată răspunzătoare pentru încălcare numai pentru o durată de aproximativ trei ani și nouă luni și prin majorarea, în consecință, a quantumului de plecare al amenzii, în ceea ce o privește pe reclamantă, cu numai 35 %.

Aprecierea Tribunalului

- 202 Trebuie să se constate că, astfel cum este cert și cum reiese din considerentul (386) al deciziei atacate, reclamanta nu putea fi considerată răspunzătoare pentru încălcarea săvârșită de Agroexpansión pentru perioada anterioară datei de 18 noiembrie 1997, întrucât numai de la această din urmă dată cele două au constituit o unitate economică și, prin urmare, o întreprindere în sensul articolului 81 CE. Întrucât solidaritatea pentru plata amenzii poate acoperi numai perioada încălcării în cursul căreia societatea-mamă și filiala sa constituiau o astfel de întreprindere, Comisia nu îi putea impune în mod întemeiat reclamantei să plătească în solidar cu Agroexpansión totalitatea quantumului aplicat acesteia din urmă, respectiv 2 592 000 de euro, și anume

un quantum care se raportează la întreaga perioadă a încălcării. Prin urmare, al treilea motiv trebuie admis.

6. *Cu privire la stabilirea quantumului final al amenzii*

- 203 Decizia atacată trebuie, așadar, modificată, în măsura în care prin aceasta reclamanta este considerată răspunzătoare în solidar cu Agroexpansión pentru plata quantumului total al amenzii stabilite pentru aceasta din urmă.
- 204 În exercitarea competenței sale de fond, Tribunalul apreciază oportun să calculeze partea din acest quantum pe care reclamanta trebuie să o plătească în solidar cu Agroexpansión urmând raționamentul propus de Comisie în înscrisurile sale, și anume prin reținerea metodei și a criteriilor pe care aceasta le-a aplicat în decizia atacată pentru a stabili quantumul amenzilor care urmau să fie aplicate destinatarilor acesteia (a se vedea punctele 38-61 de mai sus).
- 205 Astfel, în primul rând, temeiul trebuie să fie același quantum de plecare precum cel utilizat pentru Agroexpansión, și anume 3 600 000 de euro.
- 206 Mai întâi, faptul că reclamanta nu poate fi considerată răspunzătoare pentru încălcarea săvârșită în perioada anterioară datei de 18 noiembrie 1997 nu are nicio incidență asupra calificării acestei încălcări drept „foarte gravă” [considerentele (408)-(414) ale deciziei atacate].

- 207 În al doilea rând, acest fapt nu are nicio incidență nici în ceea ce privește luarea în considerare a „ponderii specifice” a fiecărei întreprinderi și a impactului comportamentului său ilicit asupra concurenței [considerentul (415) al deciziei atacate].
- 208 Astfel, pe de o parte, acest aspect nu afectează cu nimic constatarea potrivit căreia „contribuția” procesatorilor la practicile ilegale în cauză era în mare parte similară [considerentul (418) al deciziei atacate].
- 209 Pe de altă parte, acest fapt nu este de natură să repună în discuție temeinicia împărțirii procesatorilor în trei categorii și a încadrării Agroexpansión în a doua dintre acestea (pentru care se prevede un quantum de plecare de 1 800 000 de euro), întrucât operațiunile respective au fost efectuate ținând seama de fiecare dintre procesatorii de pe piața achiziției de tutun brut spaniol în 2001, ultimul an al încălcării [considerentele (419)-(421) ale deciziei atacate].
- 210 În al treilea rând, în ceea ce privește coeficientul multiplicator de 2 în scop de descurajare care s-a aplicat quantumului de plecare al amenzii stabilite în sarcina Agroexpansión, utilizarea sa rămâne justificată în cadrul prezentului calcul, întrucât are la bază mărimea și resursele globale ale întreprinderii în cauză în 2003, anul care precedă adoptarea deciziei atacate [considerentele (422) și (423) ale deciziei atacate]. Astfel cum s-a demonstrat mai sus la momentul examinării primului motiv, în 2003, Agroexpansión și reclamanta formau împreună una și aceeași entitate economică și, prin urmare, o întreprindere unică.
- 211 În această privință, trebuie arătat că luarea în considerare a dimensiunii și a resurselor globale ale întreprinderii în cauză pentru a asigura un efect descurajator al amenzii se

explică prin impactul urmărit în ceea ce privește întreprinderea căreia îi este aplicată, întrucât sancțiunea nu trebuie să fie neglijabilă în special din perspectiva capacității financiare a acesteia. Pentru a putea evalua caracterul descurajator al unei amenzi în raport cu o întreprindere declarată răspunzătoare pentru o încălcare, nu se poate ține seama, prin urmare, de situația care exista la începutul încălcării. Luarea în considerare a unei astfel de situații ar risca fie să conducă la o amendă într-un cuantum prea scăzut pentru a fi suficient de descurajatoare, în ipoteza în care cifra de afaceri a întreprinderii în cauză ar fi crescut între timp, fie să conducă la o amendă într-un cuantum mai ridicat de care nu ar fi nevoie pentru a fi disuasivă, în ipoteza în care cifra de afaceri a întreprinderii în cauză s-ar fi diminuat între timp.

212 În al doilea rând, în schimb, întrucât reclamanta poate fi considerată răspunzătoare pentru încălcare numai pentru durata de aproximativ trei ani și nouă luni, cuprinsă între 18 noiembrie 1997 și 10 august 2001, cuantumul de plecare de 3 600 000 de euro trebuie majorat în temeiul duratei încălcării cu 35 %, iar nu cu 50 % precum în cazul Agroexpansión. Prin urmare, în vederea stabilirii cuantumului amenzii la plata căreia reclamanta este obligată în solidar cu Agroexpansión, trebuie să se ia în considerare un cuantum de bază de 4 860 000 de euro.

213 În al treilea rând, faptul că reclamanta nu poate fi considerată răspunzătoare pentru încălcare pentru perioada anterioară datei de 18 noiembrie 1997 nu are nicio incidență asupra reducerii cu 40 % a cuantumului de bază al amenzii în temeiul circumstanțelor atenuante [considerentele (437)-(439) ale deciziei atacate]. Cuantumul de bază care urmează să fie luat în considerare trebuie stabilit, așadar, la 2 916 000 de euro. Având în vedere cifra de afaceri din 2003 a întreprinderii în cauză, acest cuantum nu trebuie adaptat pentru a respecta limita de 10 % din cifra de afaceri prevăzută la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.

214 În al patrulea rând, în ceea ce privește aplicarea Comunicării privind cooperarea, trebuie arătat că, în Hotărârea pronunțată astăzi în cauza T-38/05, Agroexpansión/Comisia (Rep., p. II-7005), Tribunalul a considerat că societății Agroexpansión

trebuia să i se acorde, în temeiul cooperării sale, o reducere suplimentară de 5 % care să se adauge la cea de 20 % acordată deja prin decizia atacată. În speță, trebuie, așadar, aplicată de asemenea o reducere cu 25 % a cuantumului menționat mai sus de 2 916 000 de euro.

215 Din ansamblul considerațiilor de mai sus rezultă că partea din cuantumul amenzii aplicate Agroexpansión la plata căreia reclamanta este obligată în solidar cu aceasta din urmă trebuie stabilită la 2 187 000 de euro.

216 Acțiunea trebuie în rest respinsă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

217 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. În temeiul alineatului (3) primul paragraf din aceeași dispoziție, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată.

218 În speță, întrucât acțiunea a fost admisă în parte, se va face o apreciere justă a împrejurărilor cauzei dacă se hotărăște că reclamanta va suporta nouă zecimi din propriile cheltuieli de judecată și nouă zecimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, aceasta din urmă suportând o zecime din propriile cheltuieli de judecată și o zecime din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a patra)

declară și hotărăște:

- 1) **Stabilește la 2 187 000 de euro partea din cuantumul amenzii aplicate Agroexpansión, SA la articolul 3 din Decizia C(2004) 4030 final a Comisiei din 20 octombrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 alineatul (1) [CE] (cazul COMP/C.38.238/B.2 – Tutun brut – Spania) la plata căreia Alliance One International, Inc. este obligată în solidar cu Agroexpansión.**
- 2) **Respinge în rest acțiunea.**
- 3) **Alliance One International suportă nouă zecimi din propriile cheltuieli de judecată și nouă zecimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană, iar aceasta din urmă suportă o zecime din propriile cheltuieli de judecată și o zecime din cheltuielile de judecată efectuate de Alliance One International.**

Czúcz

Labucka

O'Higgins

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 12 octombrie 2011.

Semnături

Cuprins

Istoricul cauzei	II - 7108
1. Reclamanta și procedura administrativă	II - 7108
2. Decizia atacată	II - 7111
3. Destinatarii deciziei atacate	II - 7113
4. Stabilirea cuantumului amenzilor	II - 7118
Cuantumul de plecare al amenzilor	II - 7119
Cuantumul de bază al amenzilor	II - 7122
Circumstanțe agravante și atenuante	II - 7123
Limita maximă a amenzii prevăzută la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003	II - 7124
Aplicarea Comunicării privind cooperarea și cuantumul final al amenzilor	II - 7125
Procedura și concluziile părților	II - 7127
În drept	II - 7129
1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și a principiului proporționalității	II - 7130
Argumentele părților	II - 7130
Aprecierea Tribunalului	II - 7134
Cu privire la criteriile utilizate de Comisie în decizia atacată pentru a atribui unei societăți-mamă răspunderea pentru încălcarea săvârșită de filiala sa	II - 7139
	II - 7175

Cu privire la existența unei entități economice unice între reclamantă și Agroexpansión	II - 7144
— Cu privire la „rapoartele de activitate” și la „rapoartele de pe teren”	II - 7146
— Cu privire la corespondența dintre Agroexpansión și reclamantă ...	II - 7148
— Cu privire la argumentele invocate de reclamantă pentru a demonstra că Agroexpansión acționa în mod autonom pe piață	II - 7155
2. Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea obligației de motivare	II - 7158
Argumentele părților	II - 7158
Aprecierea Tribunalului	II - 7159
3. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și răspunderii personale	II - 7162
Argumentele părților	II - 7162
Aprecierea Tribunalului	II - 7163
4. Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime	II - 7164
Argumentele părților	II - 7164
Aprecierea Tribunalului	II - 7165
5. Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și răspunderii personale, precum și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003	II - 7168
Argumentele părților	II - 7168
Aprecierea Tribunalului	II - 7169
6. Cu privire la stabilirea cuantumului final al amenzii	II - 7170
Cu privire la cheltuielile de judecată	II - 7173